

TNS Hoffmann

Komplex versenykultúra-felmérés – 2015
KÖZIGAZGATÁSI SZAKEMBEREK

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló	3
2. Bevezető.....	5
2.1 A kutatás módszere.....	5
2.2 A minta megbízhatósága	6
3. Verseny és piactudatosság	7
3.1 Versennyel kapcsolatos attitűd.....	7
3.2 A hazai gazdasági verseny észlelt intenzitása.....	7
3.3 Piactudatosság.....	10
4. Versenytörvény.....	15
4.1 A Versenytörvény általános ismerete	15
4.2 A Versenytörvény hatálya a közigazgatásban.....	17
4.3 A Versenytörvény részletes ismerete	18
4.4 A versenyszabályozás értékelése.....	21
5. A Gazdasági Versenyhivatalról	22
5.1 A GVH általános ismertsége.....	22
5.2 A GVH hatáskörének, eszközeinek ismerete.....	24
5.3 A közbeszerzésekkel foglalkozó szakemberek napi gyakorlata.....	26
5.4 A GVH megítélése	29

1. Vezetői összefoglaló

A Gazdasági Versenyhivatal megbízásából a TNS-Hoffmann felmérést végzett a közigazgatási szakemberek körében arra vonatkozóan, hogy milyen a versennyel kapcsolatos attitűdjük, mennyire ismerik a Versenytörvényt, illetve a Gazdasági Versenyhivalt.

Az adatfelvétel a közigazgatási szakemberek körében 200 fős mintán (ebből 100 fő önkormányzati szakember, 100 államigazgatási szakember), 20 perces kérdőívvel, telefonos megkérdezéssel zajlott 2015. augusztus végétől szeptember közepéig.

A teljes mintára vonatkozó eredményeket – a korábbi hullámban alkalmazott módszer szerint – a két célcsoport egyszerű átlagából számoltuk. Ezzel együtt kiemeljük a két célcsoport közti lényeges különbségeket (ezekre helyenként rövidítve, mint *önkormányzatok*, ill. *államigazgatás* hivatkozva), valamint az időbeni változásokat is.

Versenytitűd és gyakorlati piactudatosság

A válaszadók fele szerint ideális esetben az állam és a piaci verseny szerepe azonos mértékű. Ha mégis „súlyozni” kellene a szereplőket, a többség inkább a piacot részesíti előnyben (35%), mintsem az államot (13%).

A hazai gazdasági versenyt összességében az ideálisnál gyengébbnek gondolják, (ami leginkább a különféle szolgáltatások terén érzékelhető), de 2010-hez képest javult a helyzet.

A közigazgatási szakemberek túlnyomó többsége el szokta olvasni az „apró betűs” részeket is, amikor magánszemélyként szerződést köt egy szolgáltatóval; és ez az arány lényegesen magasabb, mint amit 2010-ben mértünk. Vagyis összességében növekedett a piactudatosság. Ha a versenypártiságot és piactudatosságot együtt nézzük, akkor azt látjuk, hogy csökkent a nem piactudatos és nem versenypárti csoport aránya (miközben továbbra is ez a csoport a legnépesebb).

A Versenytörvény ismerete

Tíz közigazgatási szakemberből kilencen hallottak már a Versenytörvényről (91%), és ez az arány 2010-hez képest szignifikánsan növekedett. Ezen a területen tájékozottabbak az államigazgatásban dolgozók az önkormányzati szakemberekhez képest. Nemcsak az általános ismertség növekedett, de kedvezőek a tartalmi területen (lásd célok és hatókör) mért változások is.

A versenyszabályozásnak ugyanakkor nőtt az „egyenetlensége”: 2010-hez képest többen vannak, akik azt gondolják, hogy a törvény bizonyos területeken túl szigorú, más területeken túlságosan megengedő.

A Gazdasági Versenyhivatal ismertsége és megítélése

A GVH-ról mindenki hallott, de a szervezettel kapcsolatos tájékozottság alacsony szintű (különösen jellemző ez az önkormányzati szektorra); minden második közhivatalnok (49%) bevallottan nem igazán érzi magát tájékozottnak a GVH-val kapcsolatban.

Ami a GVH feladatkörét illeti: a „sztenderd” területekkel nagyjából mindenki tisztában van, de ezeken kívül sokan olyan feladatokat is a GVH hatáskörébe tartozónak gondolnak, amely nem képezi annak részét (például a külföldi vállalkozók féken tartása, a minőségi problémák vagy a közbeszerzési eljárások).

A GVH általános megítélése javult az utóbbi időszakban, különösen a gazdasági érdekcsoportoktól való függetlenedés és a tájékoztatás területén. Az elégedettséget leginkább meghatározó területeken (igazságosság, tájékoztatás, átláthatóság), a GVH a saját átlagához képest még jobban is teljesít.

A közbeszerzésekkel foglalkozóknak csupán a felének van meg a gyakorlati tudása ahhoz, hogy egy eljárásban a kartellre utaló jeleket észrevegye. A közbeszerzésekkel foglalkozók kétharmada biztosra mondja, hogy tenne valamit kartellgyanú észlelésekor, és ebben az elszántságban jelentős a különbség a szektorok között (önkormányzatoknál 52%, államigazgatásban 78%).

2. Bevezető

A TNS-Hoffmann felmérést végzett a Gazdasági Versenyhivatal megbízásából a versenyszabályok, illetve a GVH ismertségéről, megítéléséről a lakosság, valamint a versenyhivatali munka szempontjából kiemelt csoportok (vállalkozások, jogászok, közigazgatási szakemberek, gazdasági újságírók) körében.

A tanulmányban feltüntetett eredmények a 2010-es MASMI Piackutató Intézet által végzett kutatásból származnak. A jelenlegi kutatás a 2010-es kutatásban használt és azzal megegyező kérdőívvel, hasonló célcsoportok körében zajlott, és az adatfelvétel módja is megegyezett, így a két időszak összehasonlítható.

A kutatás fókuszában az alábbi témakörök állnak:

- versennyel kapcsolatos attitűd és fogyasztói attitűd
- verseny a saját iparágban (vállalkozók)
- Versenytörvény ismertsége, az ismertség forrása és részletes ismerete
- a GVH ismertsége, az ismertség forrása, a GVH feladatainak, illetve hatáskörének ismerete, munkájának támogatottsága, megítélése

Ez a tanulmány a közigazgatási szakemberek véleményét, ismereteit elemzi.

2.1 A kutatás módszere

Az adatfelvétel módja: telefonos interjúk (CATI)

Az adatfelvétel ideje: 2015. augusztus 20.–szeptember 10.

Alapsokaság: közigazgatási szakemberek

Minta: 200 közigazgatási szakember (ebből: 100 önkormányzati, 100 központi közigazgatási)

A közigazgatási mintánál egyenlő számú (100-100) interjút készítettünk a két vizsgált szegmensben, vagyis a mintavétel során (az ajánlatkéréssel összhangban) aránytalan rétegezést használtunk. A minta összeállítása során az ajánlati felhívás és a GVH-val folytatott egyeztetések alapján a következő elveket tartottuk szem előtt:

Az önkormányzati célcsoportot a települési önkormányzatoknál dolgozó fizetett hivatalnokok, köztisztviselők alkotják (tehát szakemberek és nem a képviselőtestületbe választott politikusok vagy azok tanácsadói).

Az államigazgatási almintába a központi közigazgatási szerveknél, azaz a minisztériumokban és azok – döntés-előkészítéssel vagy javaslatok megfogalmazásával is foglalkozó – (a GVH-val való egyeztetés alapján meghatározott) háttérintézményeiben dolgozó köztisztviselők kerültek. Szűrőfeltételként azt vártuk el, hogy a válaszadó munkája – saját bevallása szerint – szervesen kapcsolódjon a vizsgált területekhez.

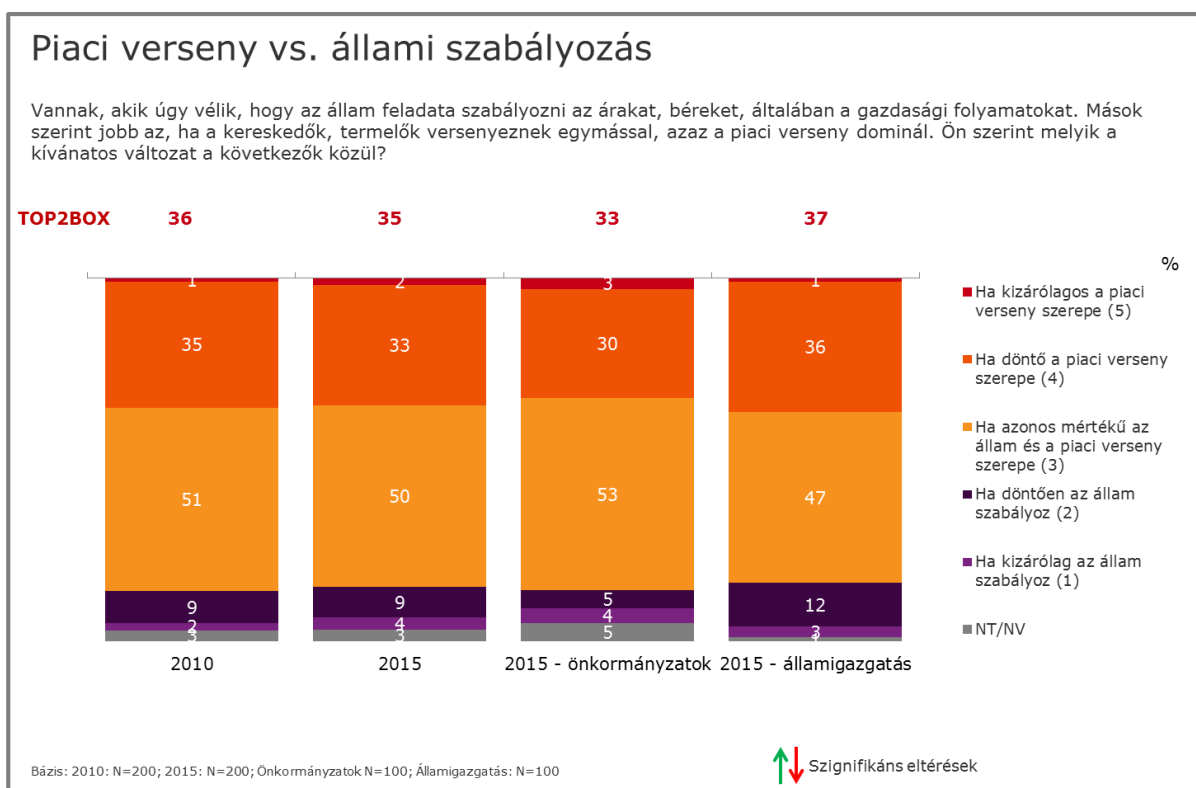
2.2 A minta megbízhatósága

A teljes mintát tekintve (N=200), 95%-os megbízhatósági szinten $\pm 7,1\%$, az egyes részmintákat tekintve (N=100 esetén) $\pm 9,8\%$ konfidenciaintervallummal számolhatunk az elemzés során, azaz az értékelésnél 95%-os biztonsággal állíthatjuk, hogy a kapott eredmény maximum ekkora mértékben térhet el a célcsoport egészének véleményétől.

3. Verseny és piactudatosság

3.1 Versennyel kapcsolatos attitűd

A megkérdezett közigazgatási szakemberek közül minden második (50%) szerint az ideális helyzetet az állam és a piaci verseny egyensúlya jelenti. Valamivel több, mint egyharmaduk (35%) a piaci versenyt preferálja az állami szabályozással szemben, bár ezen belül a teljesen szabad, állami beavatkozástól mentes versenyt mindössze 2%-uk tartaná kívánatosnak. A közhivatalnokok 13%-a tartja kívánatosnak az állami beavatkozás nagyobb súlyát, illetve kizárólagosságát.

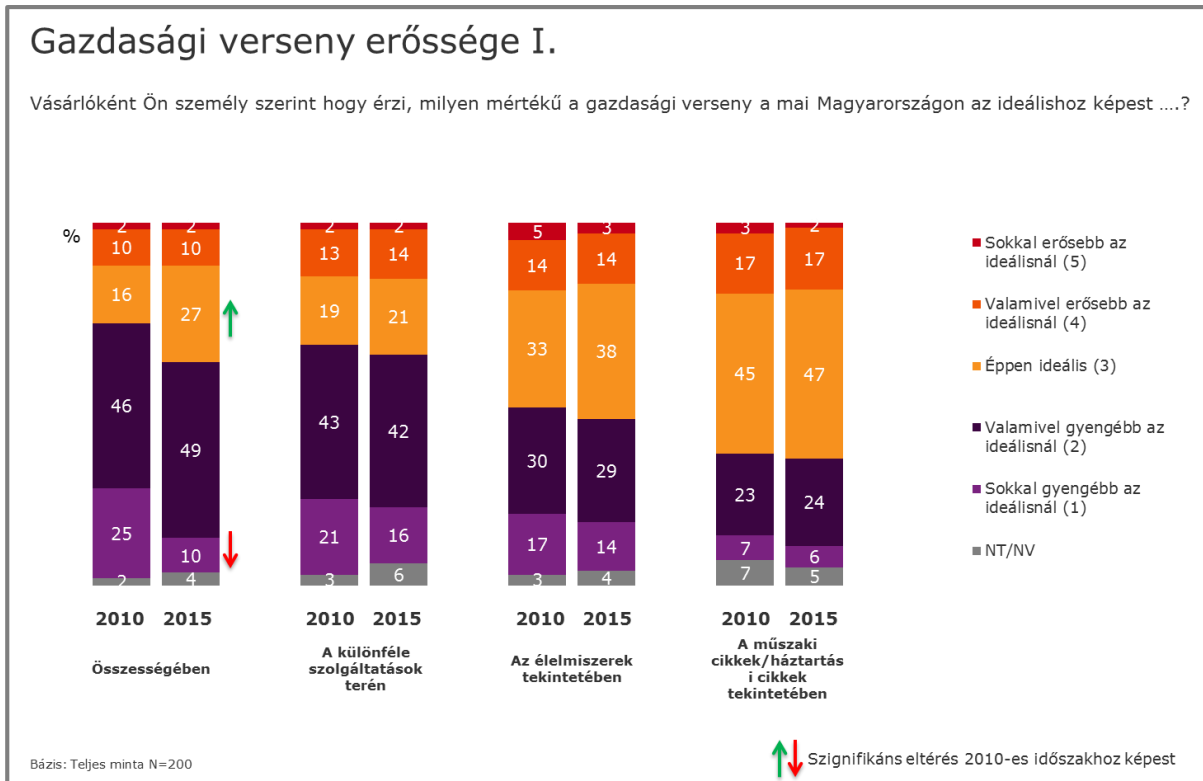

Az önkormányzatok és államigazgatás között nincs szignifikáns különbség, és 2010-hez képest is változatlan a helyzet ezen a területen.

3.2 A hazai gazdasági verseny észlelt intenzitása

A közigazgatási szakemberek egynegyede (27%) érzékeli magánemberként, vásárlóként ideális mértékűnek a versenyt, és ez jelentős változás 2010-hez képest, amikor csak minden hatodik (16%) gondolta ezt a versenyről. A közigazgatási szakemberek szerint a verseny tehát összességében erősödött,

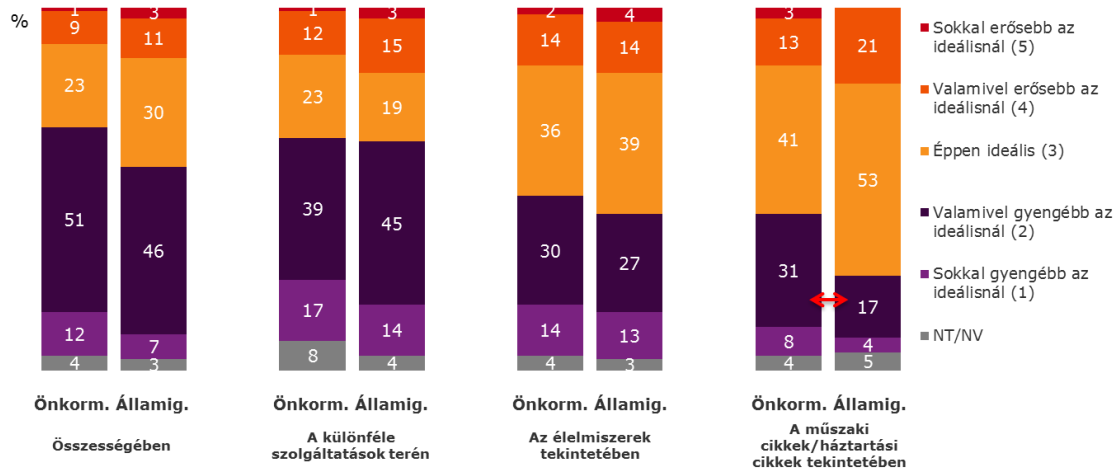
hiszen a verseny gyengeségét hirdetőik korábbi 71%-ához képest most csak 59% gondolta ugyanezt.

Ha területenként nézzük a verseny erősségét, akkor a műszaki cikkek és háztartási cikkek tekintetében gondolják a legtöbben, hogy a gazdasági verseny mértéke éppen ideális, miközben a szolgáltatások esetén az abszolút többség szerint gyengébb az ideálisnál, és ez a sorrend hasonló a 2010-es eredményekhez.

Gazdasági verseny erőssége II.

Vásárlóként Ön személy szerint hogy érzi, milyen mértékű a gazdasági verseny a mai Magyarországon az ideálshoz képest?

Bázis: Teljes minta N=100/100

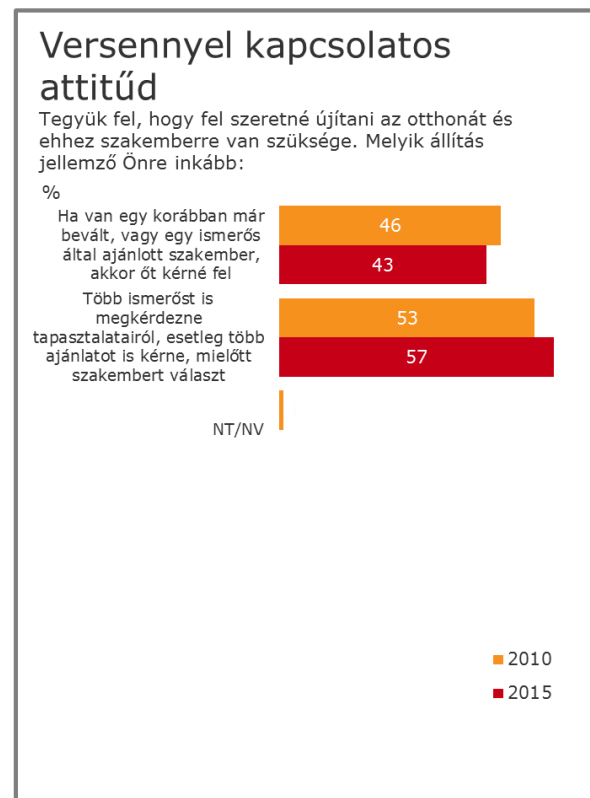
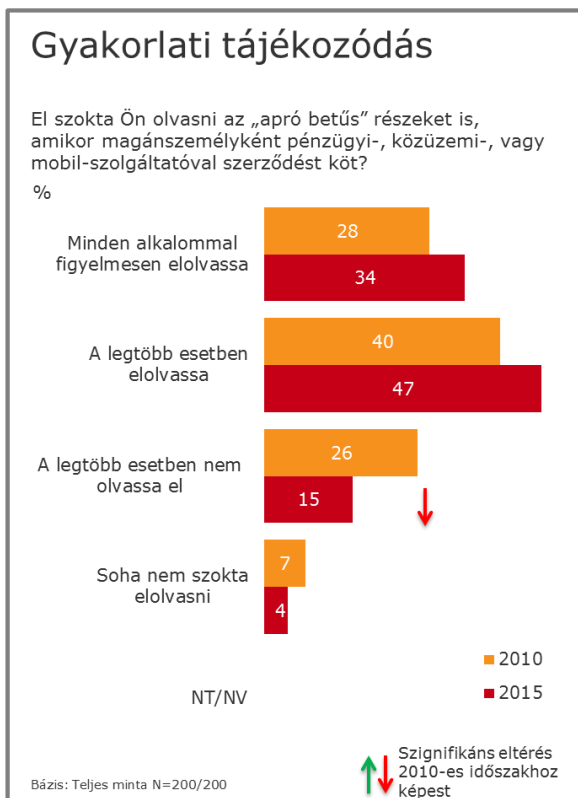
↑↓ Szignifikáns eltérés 2010-es időszakhoz képest

Bár az államigazgatásban többen gondolják a versenyt ideálisnak, a különbség nem szignifikáns. Az önkormányzatok és államigazgatás között egyedül a műszaki és háztartási cikkek tekintetében mérhető jelentős eltérés: ezen a területen az önkormányzatok szerint sokkal gyengébb a verseny ahhoz képest, mint amit az államigazgatásban gondolnak.

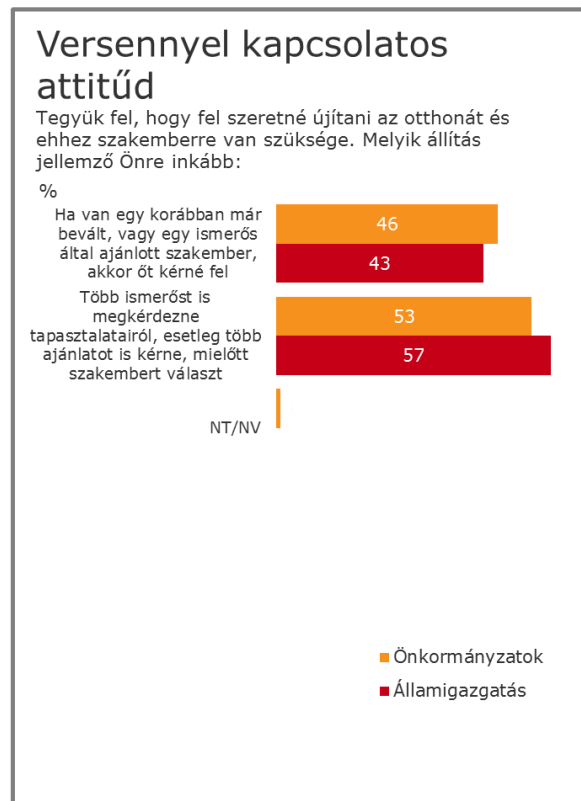
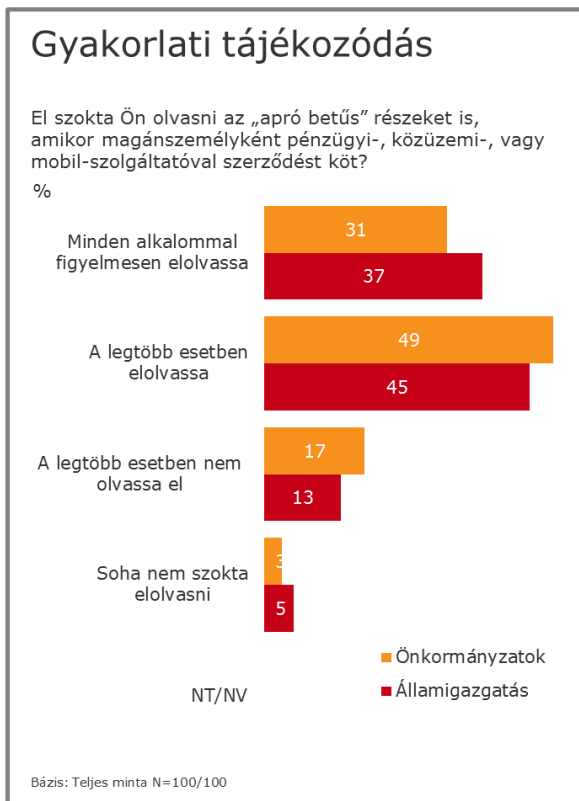
3.3 Piactudatosság

A gyakorlati piactudatosságot – vagyis azt, hogy a válaszadó konkrét (bár hipotetikus) élethelyzetekben, fogyasztóként hogyan viselkedne, mennyire alaposan tájékozódna, illetve mennyire alapozna a versenyre – két kérdés vizsgálta. Az egyik arra kérdezett rá, hogy milyen gyakran olvassa el az „apró betűs részeket” a szerződéskötéseknél (gyakorlati tájékozódás), a másik pedig a lakásfelújítást végző szakember kiválasztásának módjához kapcsolódóan, a versennyel összefüggő attitűdöt kívánta felmérni.

A közigazgatási szakemberek 81%-a állította azt, hogy az esetek túlnyomó többségében el szokta olvasni az „apró betűs” részeket is, amikor magánszemélyként szerződést köt egy szolgáltatóval; és ez az arány lényegesen magasabb, mint amit 2010-ben mértünk (68%). Ezzel együtt jelentősen csökkent az apró betűs részt el nem olvasók aránya, és ez különösen az államigazgatásra jellemző. Szintén a többség nyilatkozott úgy, hogy lakásfelújítás esetén több forrásból is érdeklődne, mielőtt döntene egy szakember mellett, de ezen a területen nem történt változás.

Az államigazgatási részmintában valamivel magasabb volt azok aránya, akik úgy nyilatkoztak, hogy minden esetben elolvassák az apró betűs részeket, de alapvetően nincs lényeges különbség a két minta között.

A válaszadókat a fenti két kérdés – a gyakorlati tájékozódás és a versennyel kapcsolatos attitűd – szerint három csoportba soroltuk. A kategorizálás során ugyanazokat a szempontokat vettük figyelembe, amit a MASMI Piackutató Intézet használt a 2010-es tanulmányban, így a két időszak adatai összehasonlíthatók.

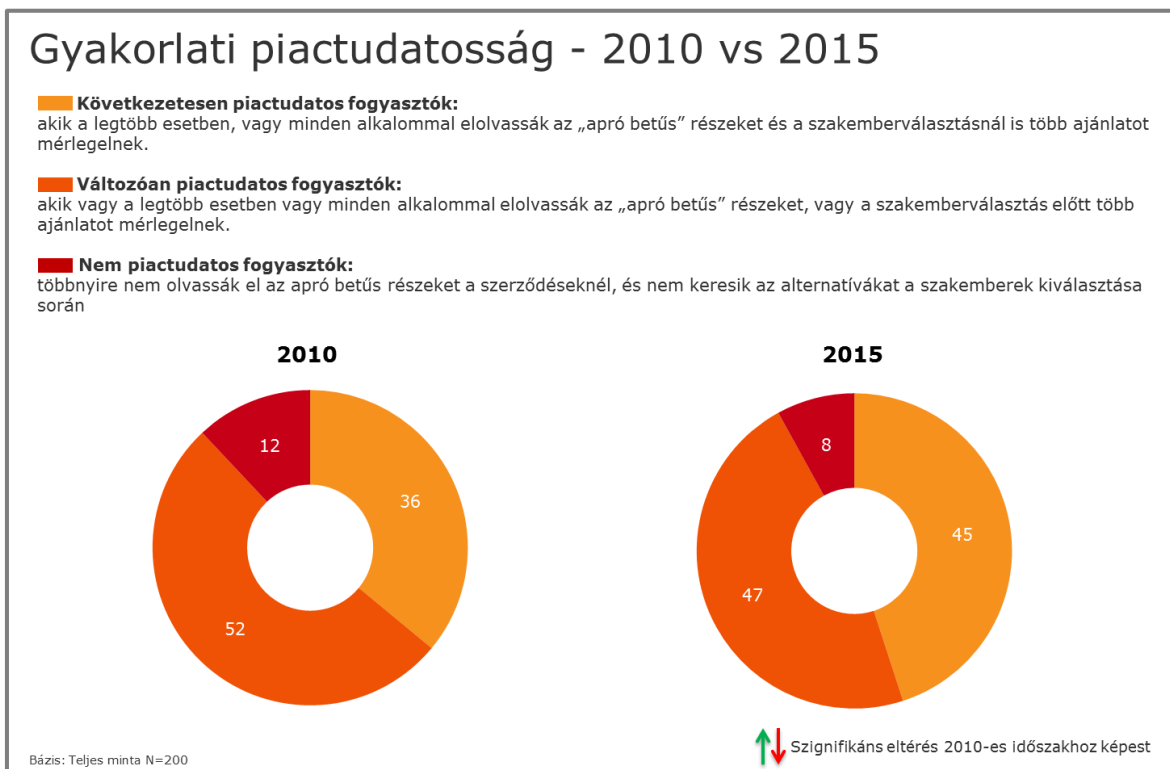
A gyakorlati piactudatosság szempontjából a válaszadók az alábbi három csoportba tartozhatnak:

Következetesen piactudatos fogyasztók: akik a legtöbb esetben vagy minden alkalommal elolvassák az „apró betűs” részeket, és a szakemberválasztásnál is több ajánlatot mérlegelnek.

Változóan piactudatos fogyasztók: akik vagy a legtöbb esetben vagy minden alkalommal elolvassák az „apró betűs” részeket, vagy a szakemberválasztás előtt több ajánlatot mérlegelnek.

Nem piactudatos fogyasztók: többnyire nem olvassák el az apró betűs részeket a szerződéseknél, és nem keresik az alternatívákat a szakemberek kiválasztása során.

A közigazgatási szakemberek körében hasonló arányban vannak a változóan, ill. következetesen piactudatos fogyasztók, miközben a nem piactudatosok aránya alig 8%. Bár egyik csoport esetében sem mértünk szignifikáns változást, azért az összkép azt mutatja, hogy történt egyfajta elmozdulás a fogyasztói tudatosság felé, hiszen a nem tudatosok aránya egyharmaddal csökkent, és a következetesen tudatos fogyasztók aránya is növekedett.

Az államigazgatási dolgozók körében magasabb szintű tudatosságot mértünk, ami annak köszönhető, hogy a nem tudatos kategóriában az átlagnál jóval alacsonyabb az arányuk, mint az önkormányzatoknál.

Gyakorlati piactudatosság 2015

■ Következetesen piactudatos fogyasztók:

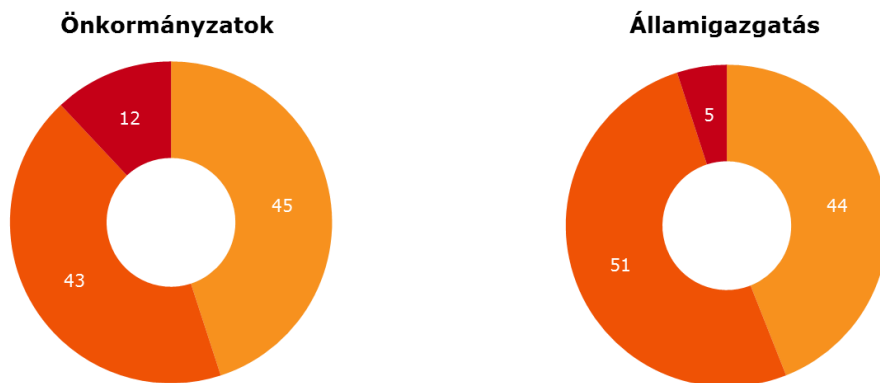
akik a legtöbb esetben, vagy minden alkalommal elolvassák az „apró betűs” részeket és a szakemberválasztásnál is több ajánlatot mérlegelnek.

■ Változóan piactudatos fogyasztók:

akik vagy a legtöbb esetben vagy minden alkalommal elolvassák az „apró betűs” részeket, vagy a szakemberválasztás előtt több ajánlatot mérlegelnek.

■ Nem piactudatos fogyasztók:

többnyire nem olvassák el az apró betűs részeket a szerződéseknél, és nem keresik az alternatívákat a szakemberek kiválasztása során

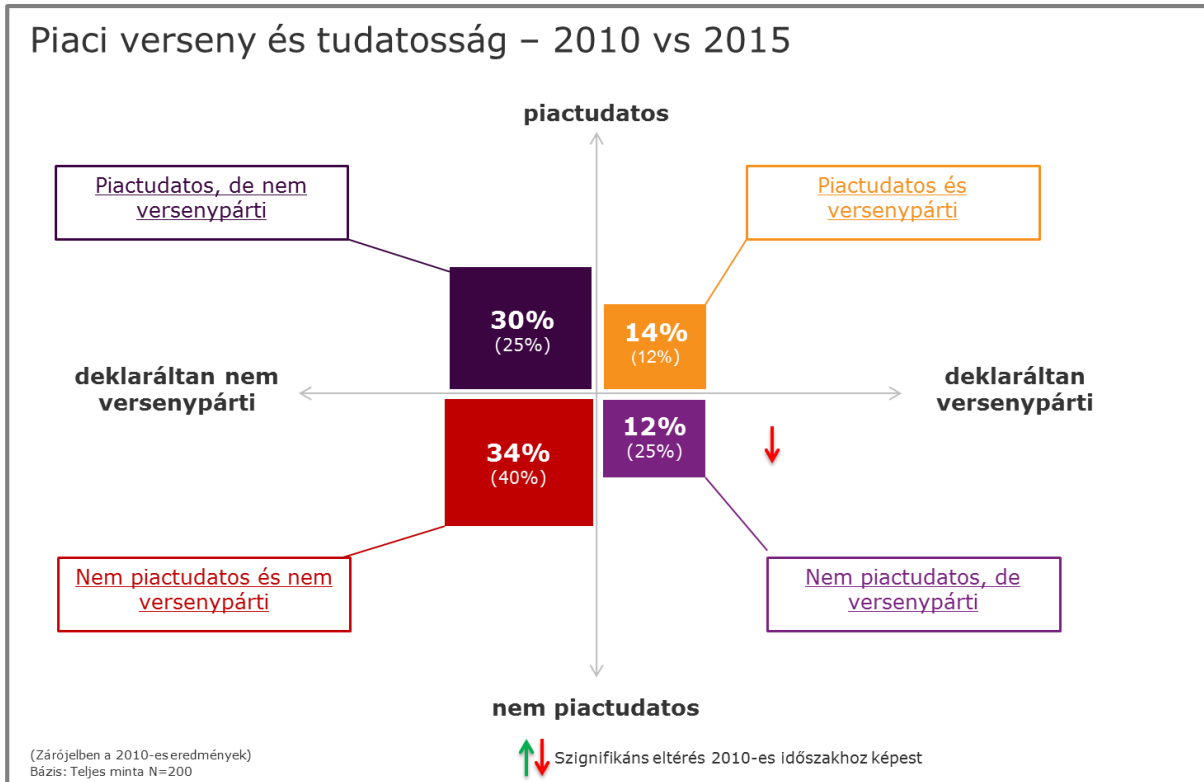

Bázis: Teljes minta N=100/100

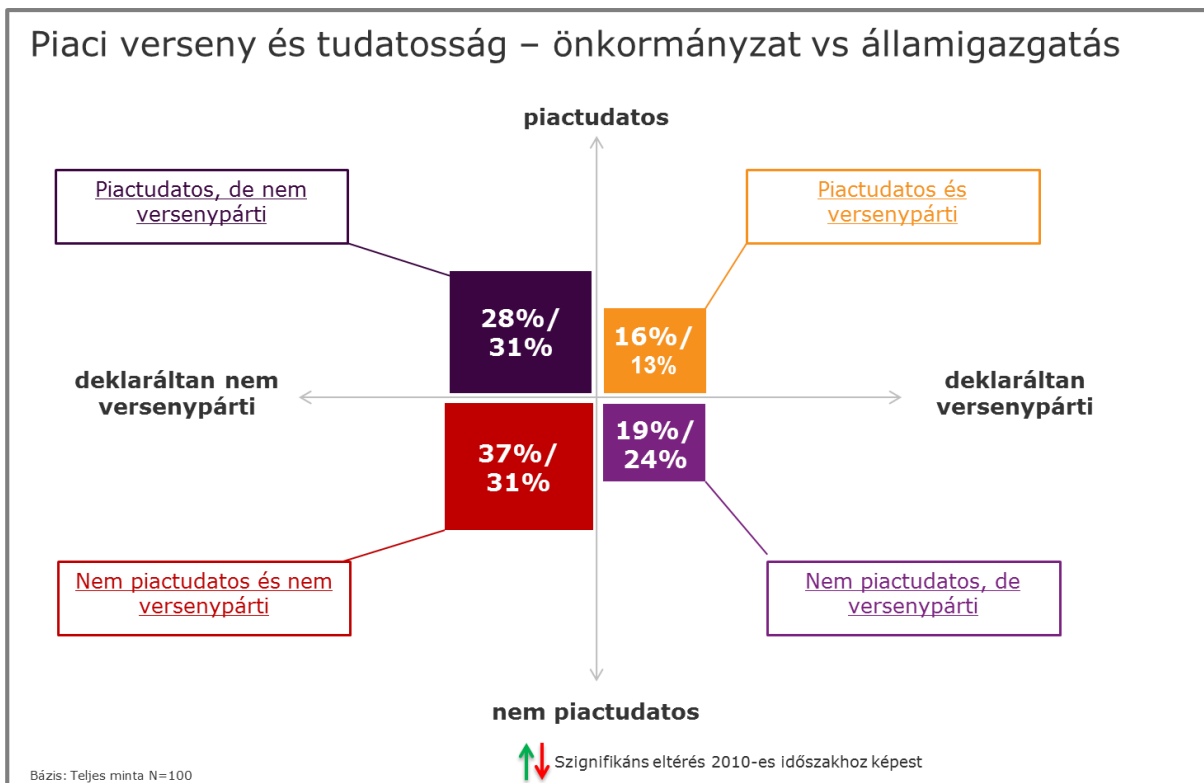
A hazai felnőtt lakosság fele tartozik a változóan piactudatos fogyasztók körébe, 17%-uk egyáltalán nem piactudatos fogyasztó, és 33%-uk a következetes piactudatos fogyasztó. 2010-hez képest a mostani eredmények szerint szignifikánsan csökkent a következetesen piactudatos fogyasztók aránya.

A gyakorlatban való piactudatosságot és a versenyhez való hozzáállást együttesen is vizsgáltuk. A gyakorlati piactudatosság esetén összevontuk a nem piactudatos és a változóan piactudatos csoportokat, így piactudatosság szempontjából két csoportot képeztünk: akik piactudatosak, azaz elolvassák az „apró betűs” részeket, és szakemberválasztásnál mérlegelik az alternatívákat, és akik e két kérdés alapján nem piactudatosak (nem olvassák el az „apró betűs” részeket, és/vagy nem mérlegelnek alternatívákat szakember választásánál). A másik dimenzió a „deklaráltan versenypártiság”. Versenypártinak tekintjük azt a válaszadót, aki kívánatosnak tartja a piaci verseny dominanciáját, és nem tekintjük versenypártinak azt a válaszadót, aki az állami szerepvállalást tartja ideálisnak. A válaszadókat e két dimenzió mentén négy csoportba osztottuk be, amit a következő ábra szemléltet:

Minden hetedik válaszadóra jellemző egyszerre a piactudatosság és a versenypártiság, és itt nem történt jelentős változás 2010-hez képest. A korábban is vázolt piactudatosság növekedése tehát inkább a nem versenypártiak körében jellemző, ahol a korábbi 25%-ról 30%-ra nőtt az arány. Lényegesen csökkent viszont a nem piactudatos, de versenypárti válaszadók aránya, a 2010-es 25%-ról 12%-ra. Csökkent továbbá a nem piactudatos és nem versenypárti csoport aránya, de továbbra is ez a csoport a legnépesebb.

Az önkormányzatok és államigazgatás között nincs jelentős különbség, bár az önkormányzatok esetében valamivel magasabb a nem piactudatos és nem versenypárti csoport aránya.

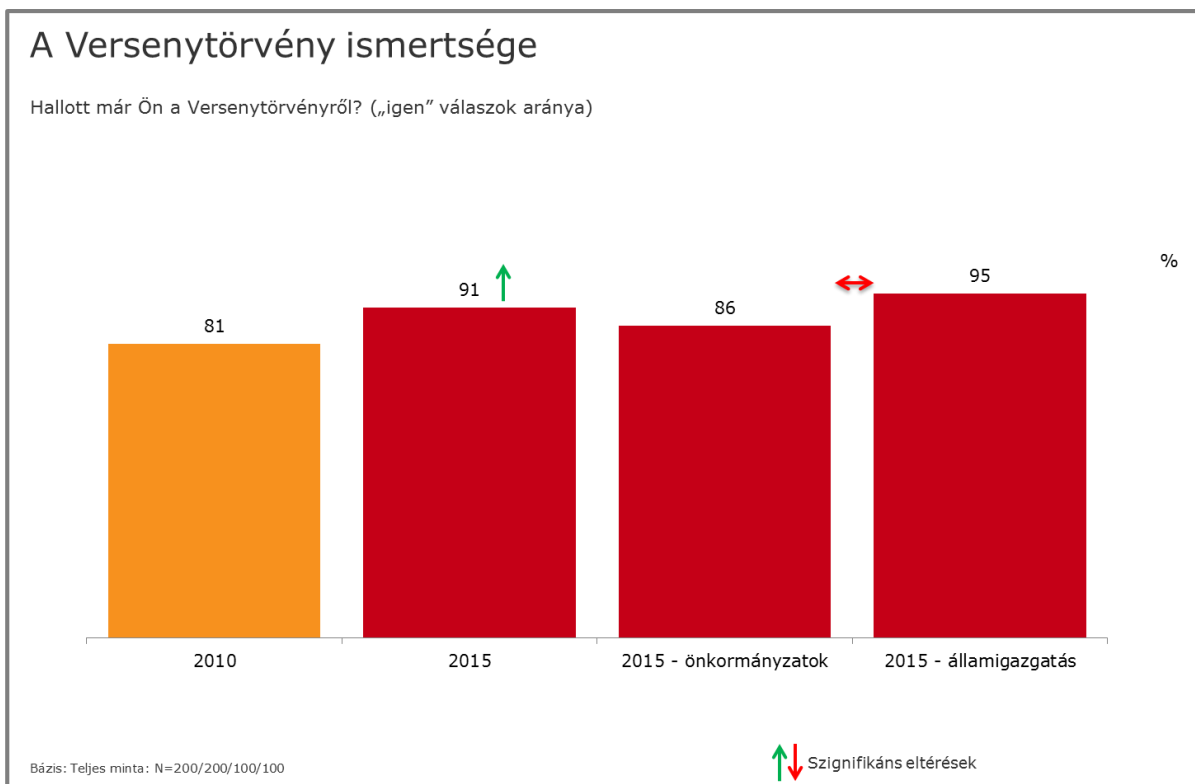

4. Versenytörvény

A vizsgálat kitért arra, hogy milyen általános és milyen részletes ismeretei vannak a válaszadóknak a Versenytörvényről, azaz mennyien ismerik, mit gondolnak annak hatóköréről és céljairól.

4.1 A Versenytörvény általános ismerete

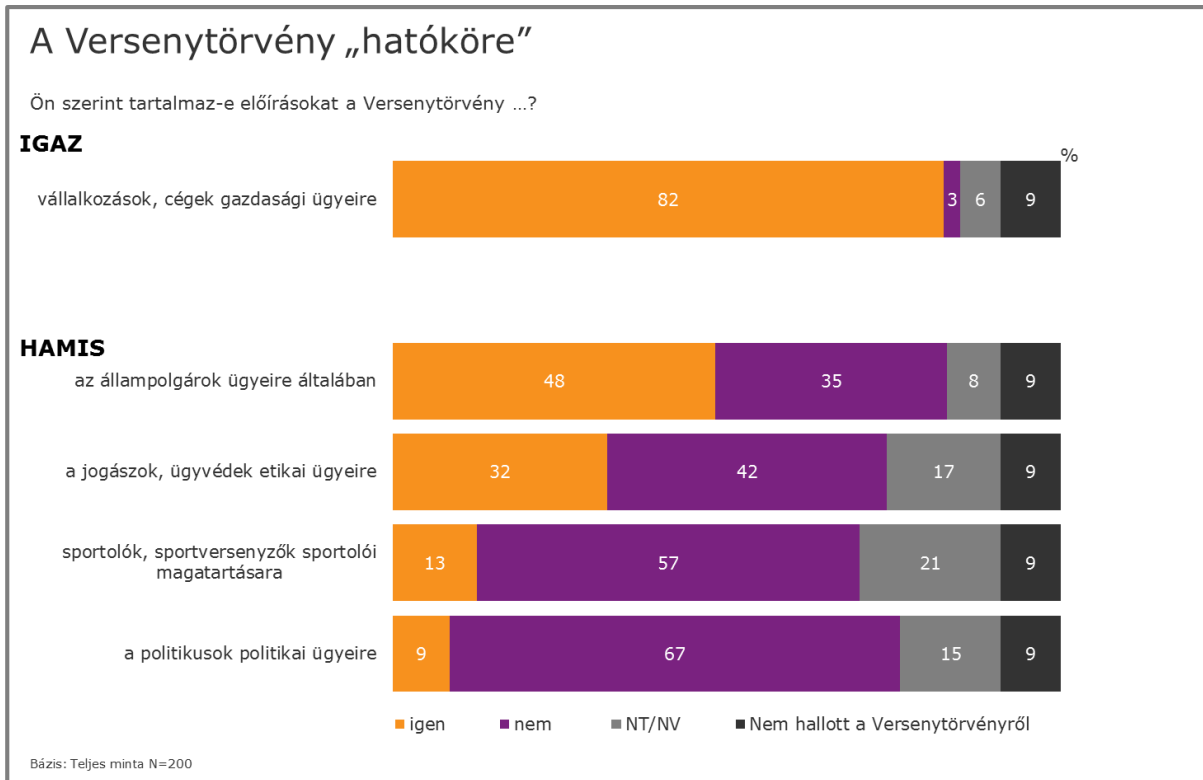
Tíz közigazgatási szakemberből kilencen hallottak már a Versenytörvényről. Ez az arány 2010-hez képest szignifikánsan növekedett (81%). Szignifikáns eltérés tapasztalható a két vizsgált szegmens között; míg az önkormányzati szakemberek esetén a törvényt ismerők aránya 86%, addig az államigazgatásban dolgozók esetében csaknem teljes körű (95%).

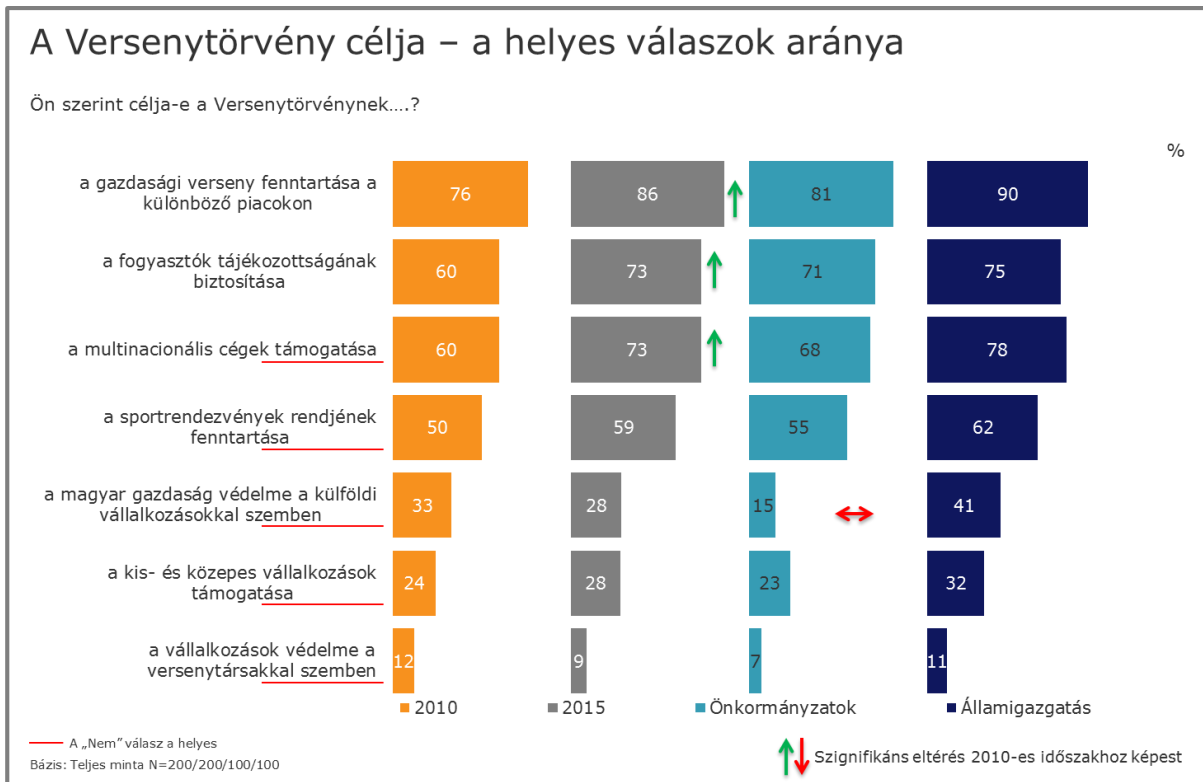
A következő kérdés a Versenytörvény „hatókörére” vonatkozott, azaz megkérdeztük, hogy mik lehetnek azok a területek, amikre vonatkozóan a Versenytörvény előírásokat tartalmaz.

A megkérdezett közigazgatási szakemberek több mint négyötöde (82%) tudja, hogy a Versenytörvény a vállalkozások, cégek gazdasági ügyeire vonatkozóan tartalmaz előírásokat. A téves válaszok között viszonylag nagy arányban szerepeltek az állampolgárok ügyei általában (48%). A jogászok, ügyvédek etikai

ügyeit 32%-uk vélte a Versenytörvény hatáskörébe tartozónak. A sport és a politika területén a nagy többség helyesen értelmezte a Versenytörvény hatáskörét. A kizárólag jó választ adók (akik csak a vállalkozások gazdasági ügyeit jelölték meg) aránya 12% volt.

2010-hez képest jelentős mértékben nőtt azok aránya, akik szerint a Versenytörvény hatásköre a vállalkozások területére vonatkozik. Bár minden területen nőtt a helyes válaszok aránya, szignifikáns változást csak a sport területén mértünk. Ugyanakkor a kizárólag jó választ adók aránya némileg csökkent, ami azt jelenti, hogy jelenleg a Versenytörvénynek tágabb szabályozást tulajdonítanak most, mint 5 évvel ezelőtt.

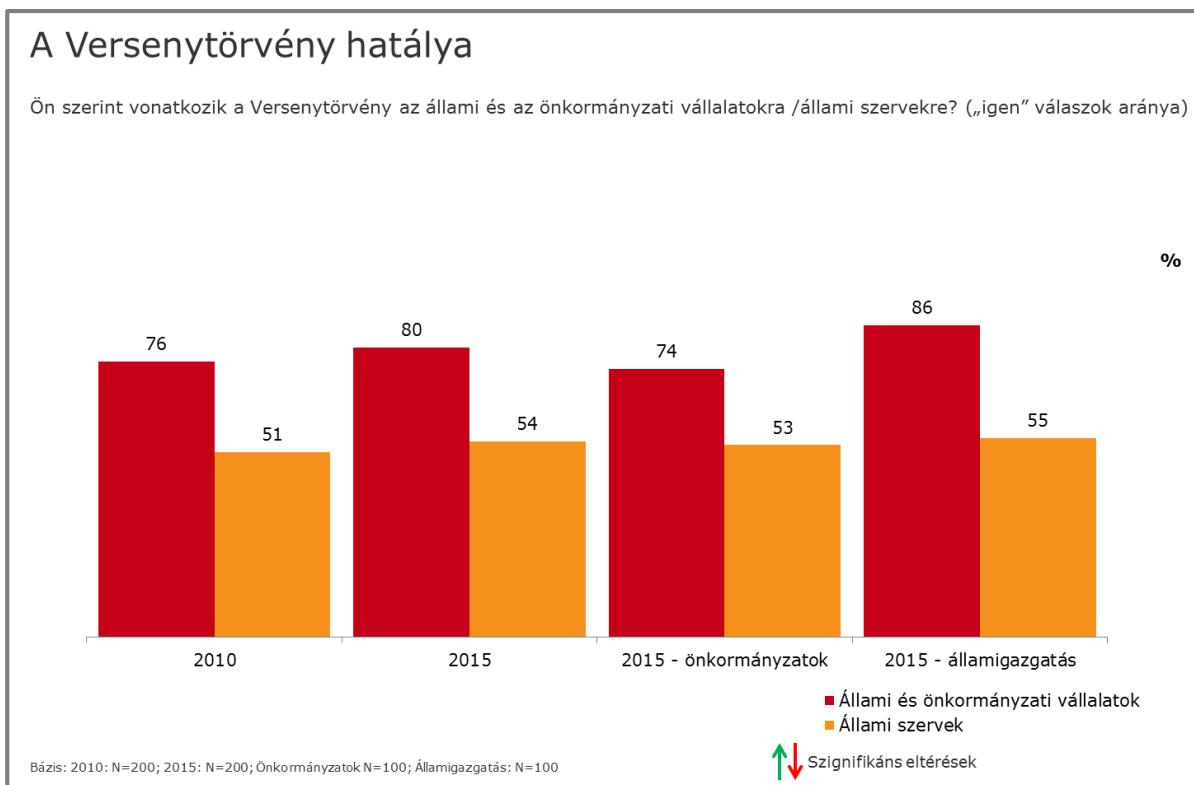

4.2 A Versenytörvény hatálya a közigazgatásban

A Versenytörvény ismerete kapcsán a kutatás kitért a versenyszabályozás állami, államigazgatási vonatkozásaira is. A témát két kérdéssel közelítettük meg: az egyikben a Versenytörvénynek az önkormányzatok vagy más állami szervek által irányított vállalatokra való érvényességéről kérdeztük az interjúalanyokat, a másikkban pedig arra voltunk kíváncsiak, hogy ismerik-e a Versenytörvény bizonyos, az állami szervekre vonatkozó előírásait.

A közigazgatási szakemberek háromnegyede (80%) tudja, hogy a Versenytörvény állami és önkormányzati vállalatokra is vonatkozik. Az önkormányzatok munkatársai közül 74%, míg az államigazgatásban dolgozók közül 86% adott helyes választ.

Jóval kevesebb közigazgatási szakember (54%) van viszont tisztában azzal, hogy a Versenytörvény az állami szervekre vonatkozóan is tartalmaz előírásokat, ám körükben alig akadt olyan (17%), aki érdemben válaszolt volna a nyitott kérdésre (a nagy többség nem tudott válaszolni).

4.3 A Versenytörvény részletes ismerete

A kérdőívben egy teljesen nyitott és egy többállításos zárt kérdés vizsgálja azt, hogy a válaszadók mennyire vannak tisztában a Versenytörvény céljával. (Ezeket a kérdéseket csak azoknak tettük fel, akik hallottak már a Versenytörvényről.)

A nyitott kérdésekre érkezett válaszokat utólag kódoltuk, és három kategóriába soroltuk: helyes válasz, kétértelmű vagy semmitmondó válasz, illetve rossz válasz.

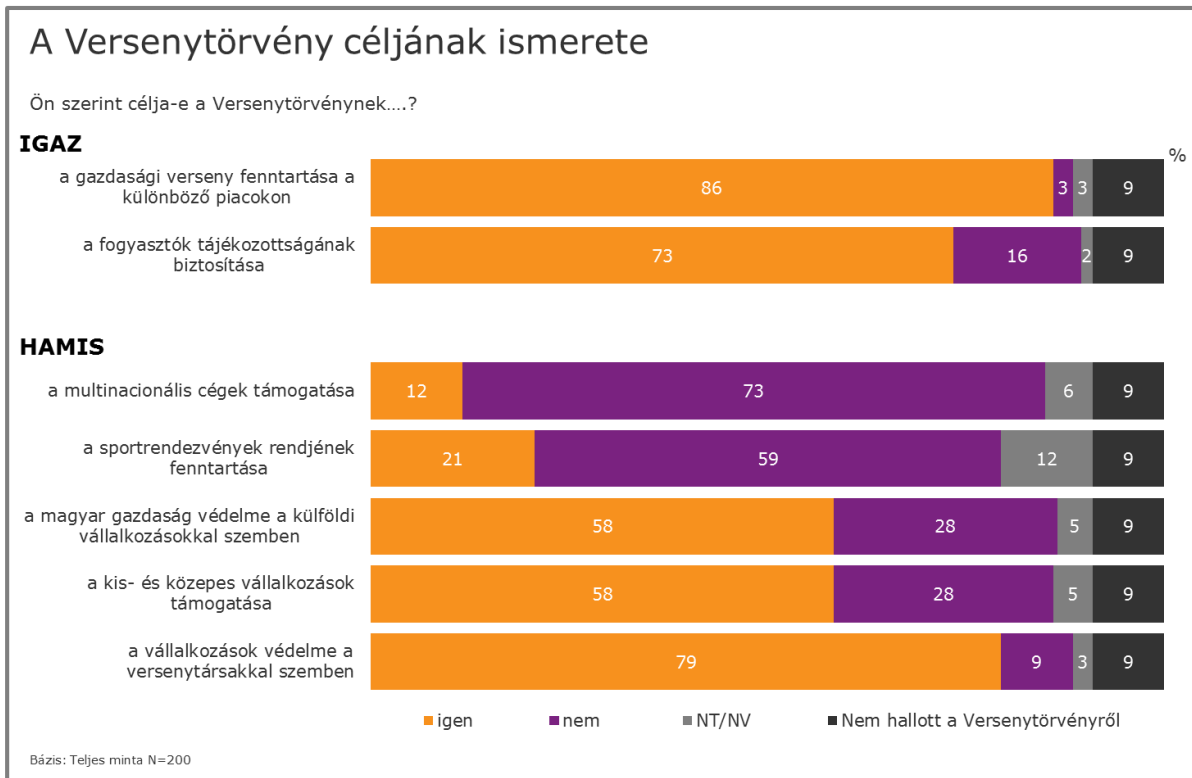
Az alábbi táblázatban látható a spontán válaszok említésének száma, illetve százalékos aránya. Legtöbbször a tisztességes/etikos verseny biztosítását (34%) említették a Versenytörvény céljaként. A második leggyakoribb válasz az esélyek kiegyenlítése (8%).

2010-hez képest jelentős változásokat nem látunk (bár a spontán válaszok összehasonlítása ilyen alacsony elemszám mellett és a sokféle megfogalmazás miatt nem feltétlenül lehetséges). A válaszolni nem tudók/nem akarók aránya 14%-ról 20%-ra nőtt, ami azt jelezheti, hogy a megkérdezettek bizonytalanabbak a törvény célját illetően, mint öt évvel ezelőtt (vagy kevésbé akartak nyilatkozni ebben a kérdésben).

Tudomása szerint mi a célja a Versenytörvénynek?		
Bázis: aki már hallott a Versenytörvényről (N=181)	Említések száma	%
Helyes válaszok		
Tisztességes/etikus verseny	62	34
Kartellezés megakadályozása	6	3
Fogyasztóvédelem	4	2
Kétértelmű válaszok		
Kiseb cégek támogatása/nagyok korlátozása	15	8
Egyenlő feltételek biztosítása	11	6
Helytelen válaszok		
Bírságolás	9	5
Monopóliumok megakadályozása	9	5
Korrupció megakadályozása	2	1
Egyéb válaszok		
Egyéb	11	6
NT/NV	36	20

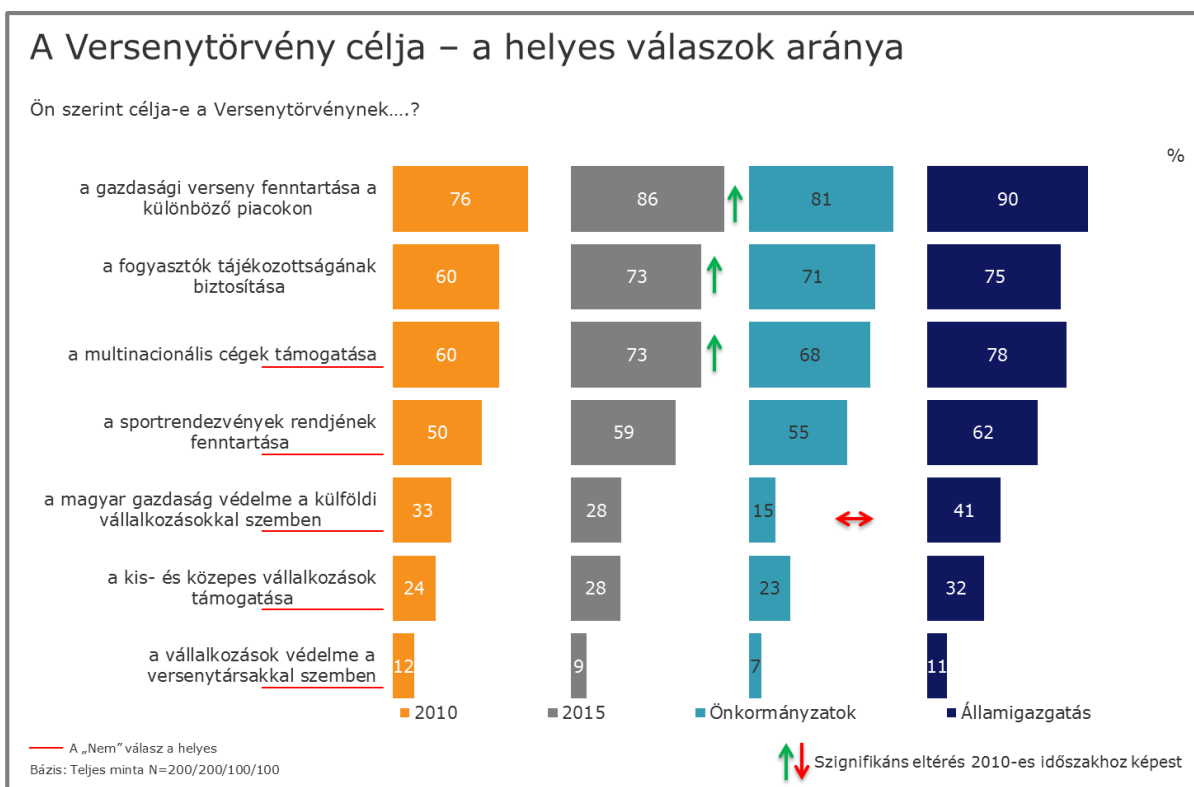
Az egyes lehetséges célok ismeretének támogatott vizsgálatában a túlnyomó többség (86%) helyesen állította, hogy a Versenytörvény alapvető célja a „gazdasági verseny fenntartása a különböző piacokon”. Ennél kevesebben, de még mindig a nagy többség (73%) tudta helyesen azt, hogy „a fogyasztók tájékozottságának biztosítása” is célja a törvénynek. A helyes válaszok aránya ráadásul jelentősen nőtt az utóbbi években.

A téves célmeghatározások között is akadtak azonban olyanok, amelyeket sokan igaznak véltek; a megkérdezettek kétharmada (79%) nyilatkozott úgy, hogy cél a „vállalkozások védelme a versenytársakkal szemben”, s csupán alig egytizedük (9%) adott helyes választ ezen állítás kapcsán. A válaszadók több mint fele gondolja úgy, hogy „a kis- és közepes vállalatok támogatása”, valamint „a magyar gazdaság védelme külföldi vállalkozókkal szemben” (58-58%) is a Versenytörvény céljai között szerepel. A közigazgatásban dolgozók 21%-a még a sportrendezvények rendjének fenntartását, sőt akadtak, akik a multinacionális cégek védelmét (12%) is a Versenytörvény feladatkörei közé sorolták.

2010-es képest vannak tehát szignifikáns változások: a helyes válaszok aránya több területen is növekedett.

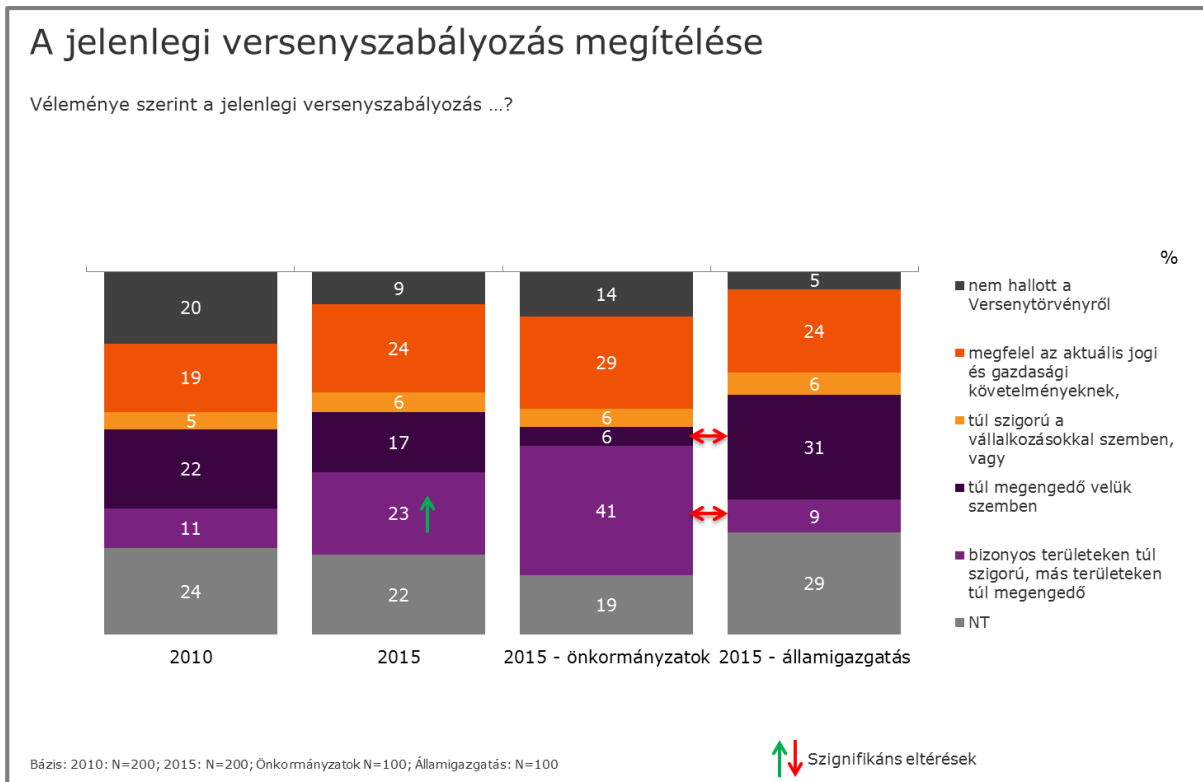
Bár az önkormányzatok körében a célok ismerete általában véve alacsonyabb, mint az államigazgatásban, jelentős különbség csak a gazdaság külföldi vállalkozásokkal szembeni védelmében látszik, ahol az államigazgatás sokkal nagyobb szerepet tulajdonít (helytelenül!) a Versenytörvénynek.

4.4 A versenyszabályozás értékelése

A közigazgatási szakemberek egynegyede (24%) véli úgy, hogy a jelenlegi versenyszabályozás megfelel az aktuális jogi és gazdasági követelményeknek.

Az ideálistól való eltérés leginkább a versenyszabályozás „egyenetlenségének” köszönhető: bizonyos területeken túl szigorú, más területeken túlságosan megengedő – és ez a vélemény jelentős mértékben erősödött 2010-hez képest. Az egyenetlenség percepciója az önkormányzatokra sokkal jellemzőbb (41%) az államigazgatáshoz képest (9%). Ezzel együtt a versenyszabályozást inkább tartják megengedőnek (17%), mint szigorúnak (6%), és az is jellemző, hogy több mint minden ötödik megkérdezett nem foglalt állást ebben a kérdésben.

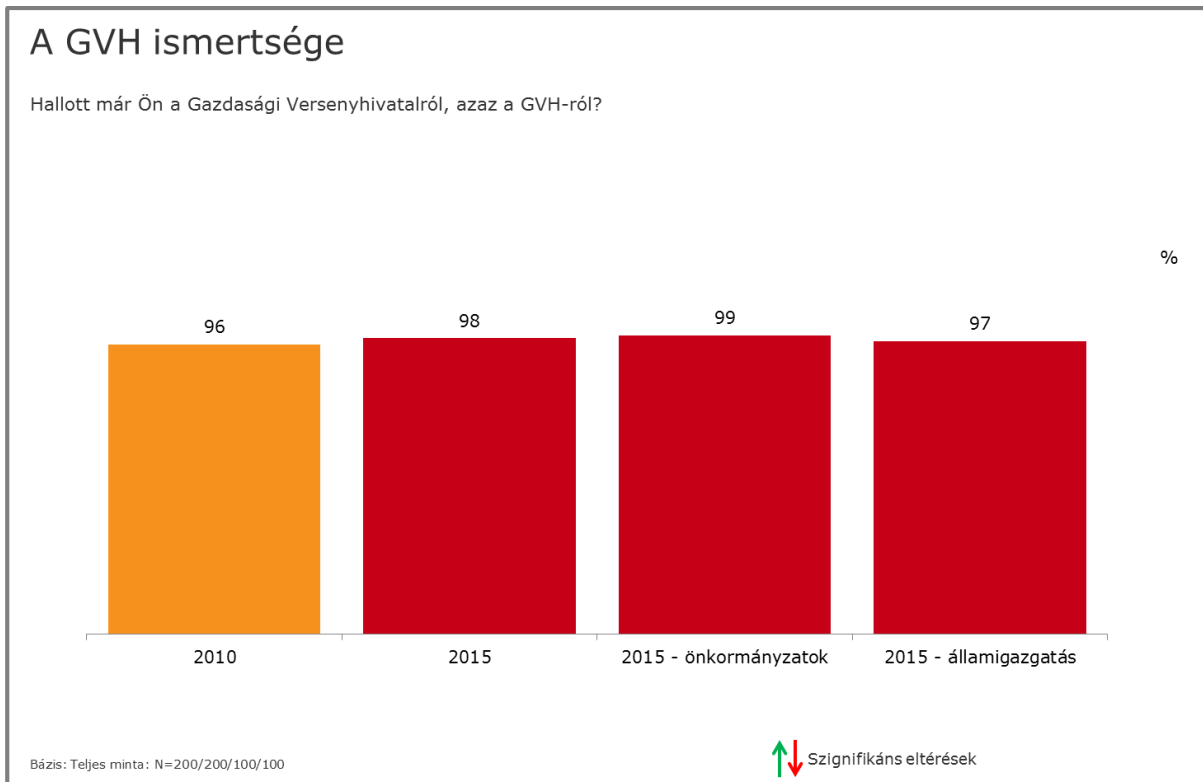

5. A Gazdasági Versenyhivatalról

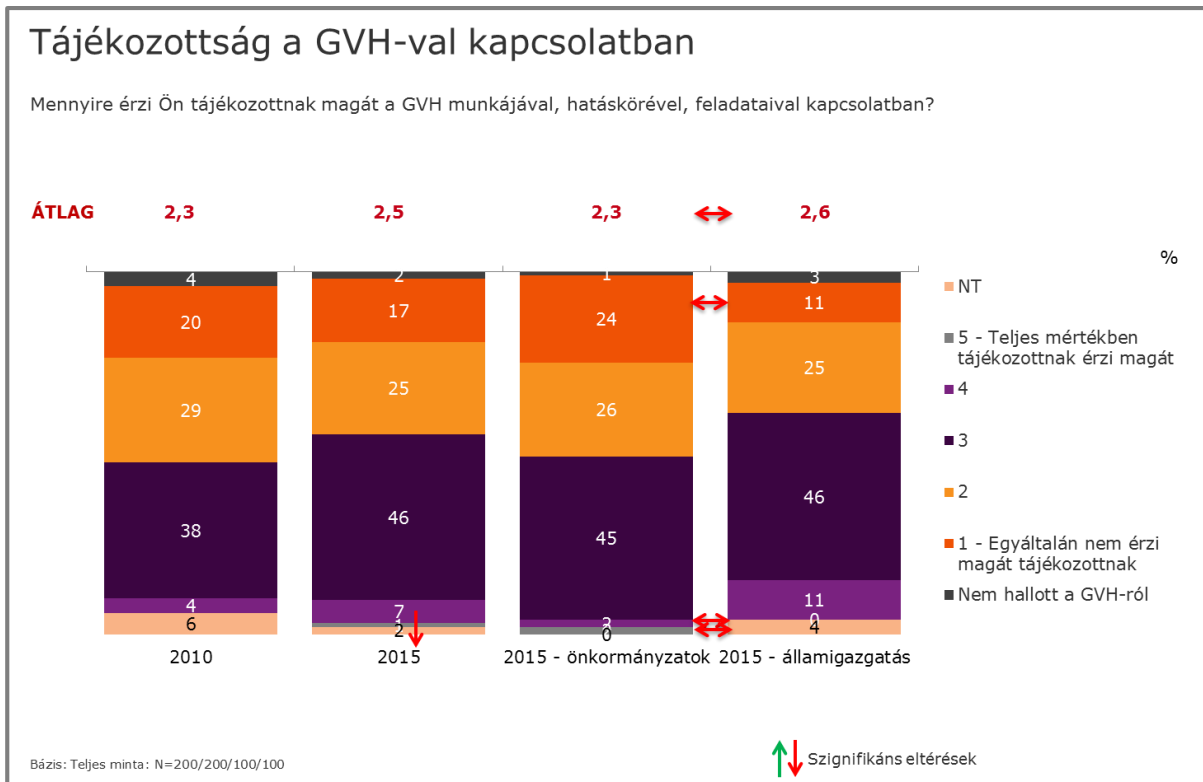
Idén is vizsgáltuk a kutatás keretein belül a GVH ismertségét és megítélését. Kérdéseket tettünk fel a GVH jogosultságaival és konkrét tevékenységeivel kapcsolatban, illetve arra is kitértünk, hogy a válaszadók szerint kik és hogyan fordulhatnak a GVH-hoz.

5.1 A GVH általános ismertsége

A közigazgatási szakemberek körében a GVH ismertsége teljes körű mind az önkormányzati, mind az államigazgatási szektorban, és ebben nincs változás 2010-hez képest.

A közigazgatási szakemberek között nincs olyan, aki teljes mértékben tájékozottnak érzi magát a GVH munkájával, hatáskörével, feladataival kapcsolatban. Az inkább tájékozottak köre (4-es válasz az 1–5-ig terjedő skálán) is viszonylag alacsony, mindössze 7%. A legtöbben (46%) közepesre osztályozták ismeretük szintjét, minden második közhivatalnok (49%) pedig bevallottan nem igazán érzi magát tájékozottnak a GVH-val kapcsolatban (ebből 18% egyáltalán nem). Az információhiány percepciója inkább az önkormányzati szakembereket jellemzi. Általában véve látszik némi javulás ezen a területen, de ez annak köszönhető, hogy a korábban magukat gyengén tájékozottnak érzők az átlagos csoportba sorolták magukat. Az önkormányzat és államigazgatás átlagos tájékozottsága közötti különbség is növekedett valamennyit.

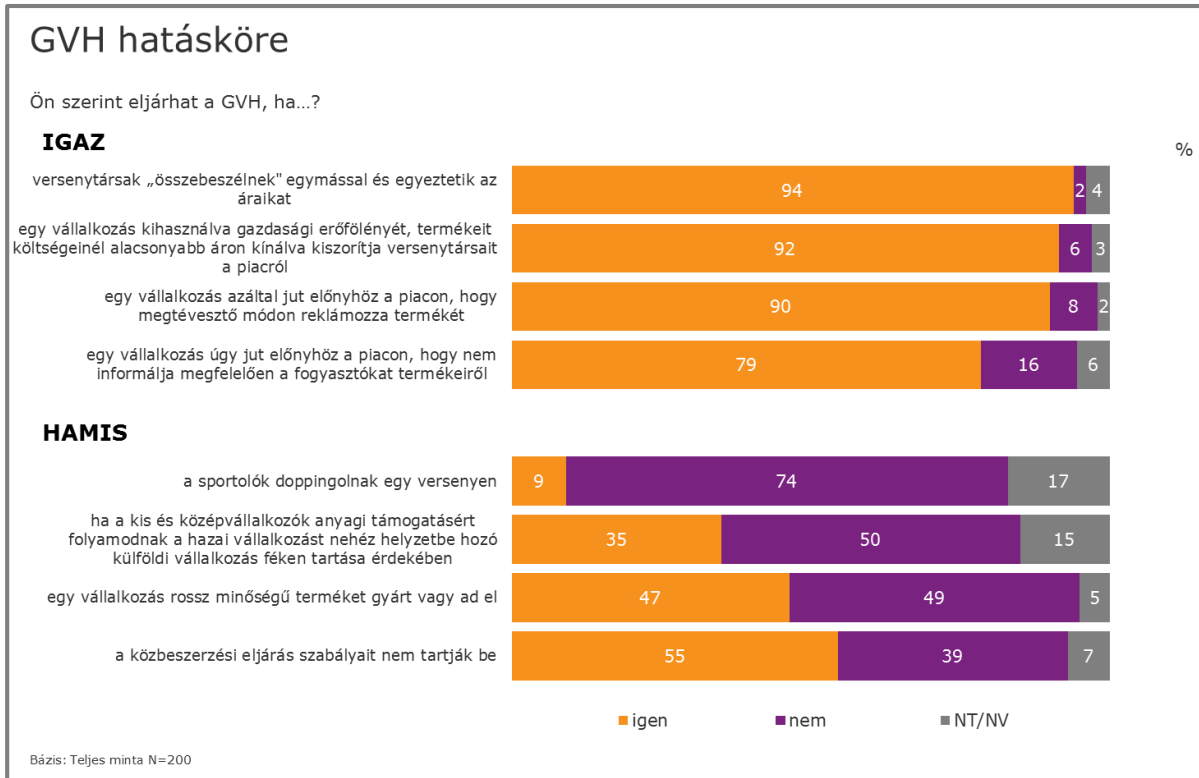

5.2 A GVH hatáskörének, eszközeinek ismerete

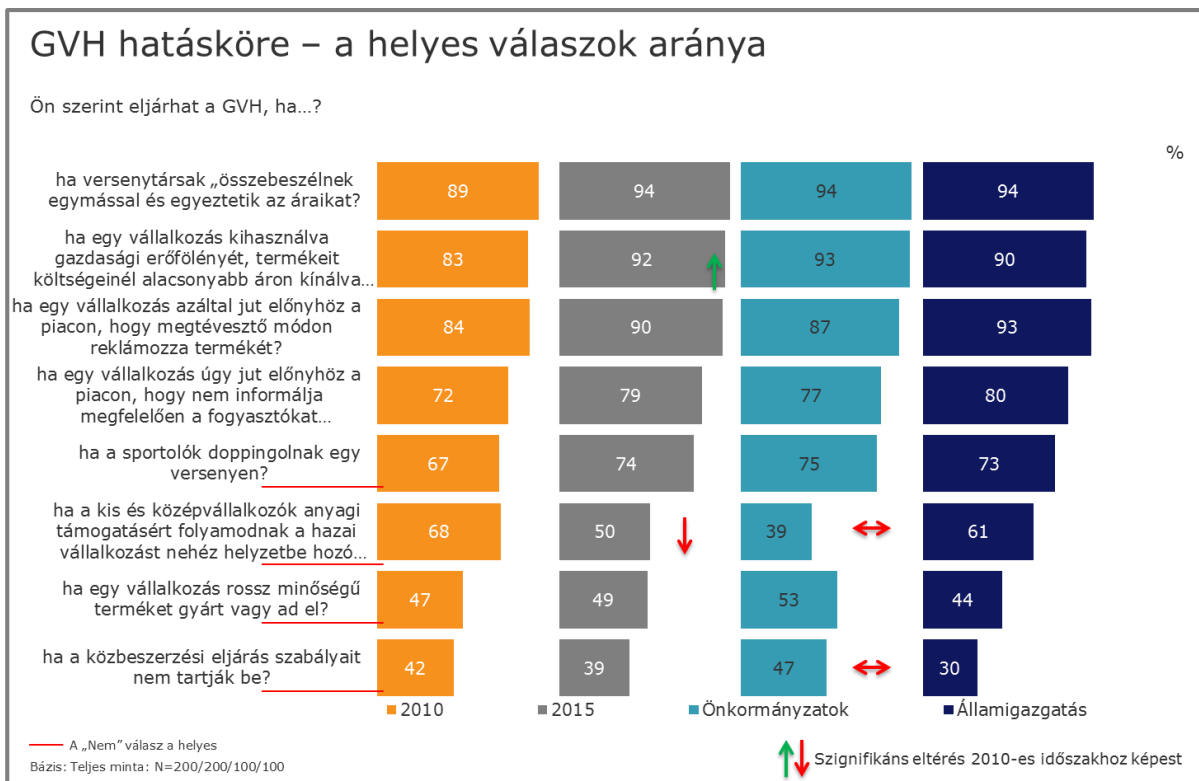
A GVH hatáskörének ismeretét a következőképpen teszteltük: kilenc piaci szituációról kellett eldönteniük a válaszadóknak, hogy azok beletartoz(ná)nak-e a GVH hatáskörébe. A felsorolt ügyekből a valóságban csak négy tartozik ténylegesen a versenyhivatal kompetenciájába.

A közigazgatási szakemberek túlnyomó többsége (94%) helyesen a GVH jogkörébe tartozónak tartja azt az esetet, ha a versenytársak összebeszélnek egymással, és egyeztetik az áraikat. A többi igaz állítást helyesnek vélők aránya is kifejezetten magas: a dömpingár alkalmazását (92%), a megtévesztő módon történő reklámozást (90%) vagy a fogyasztók nem megfelelő tájékoztatását (79%).

Elmondható ugyanakkor az is, hogy a GVH hatáskörébe ténylegesen nem sorolható ügyek közül is többről vélték úgy viszonylag sokan, hogy azok a hivatal jogkörébe tartoznak. A megkérdezettek többsége helyesen gondolja, hogy a doppingesetek kivizsgálása nem tartozik a HVG hatáskörébe (74%), de a külföldi vállalkozók féken tartása, a minőségi problémák vagy a közbeszerzési eljárás területén már korántsem ilyen magas a helyes válaszok aránya. (A vélt tájékozottság nem függ össze azzal, hogy valaki hány igaz állításra tudta a választ.)

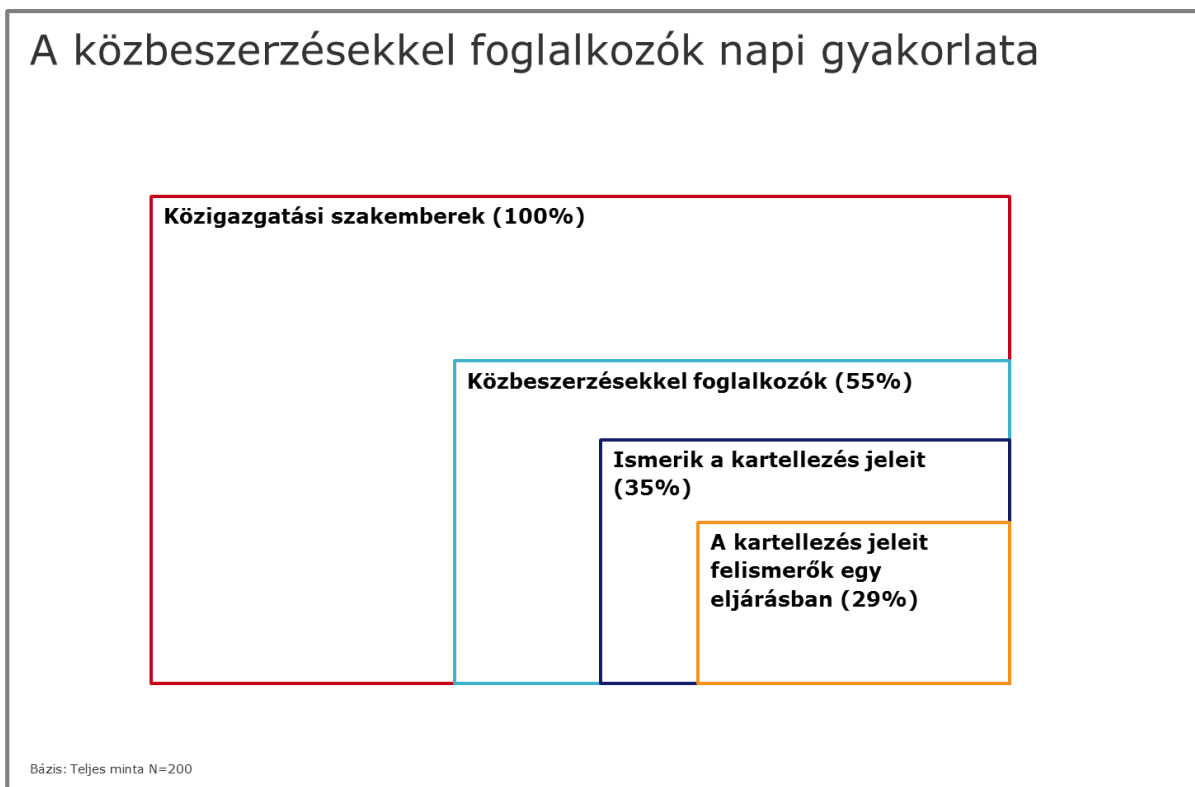
2010-hez képest a dömpingárakkal kapcsolatos ismeretek javultak, de a külföldi vállalatok féken tartása területén éppen a helyes válaszok aránya csökkent. Van, amit az önkormányzatok és államigazgatás eltérően tudnak: az előbbi körben a közbeszerzés területén, a központi közigazgatásban a külföldi vállalatok korlátozásában nagyobb a tisztánlátás.

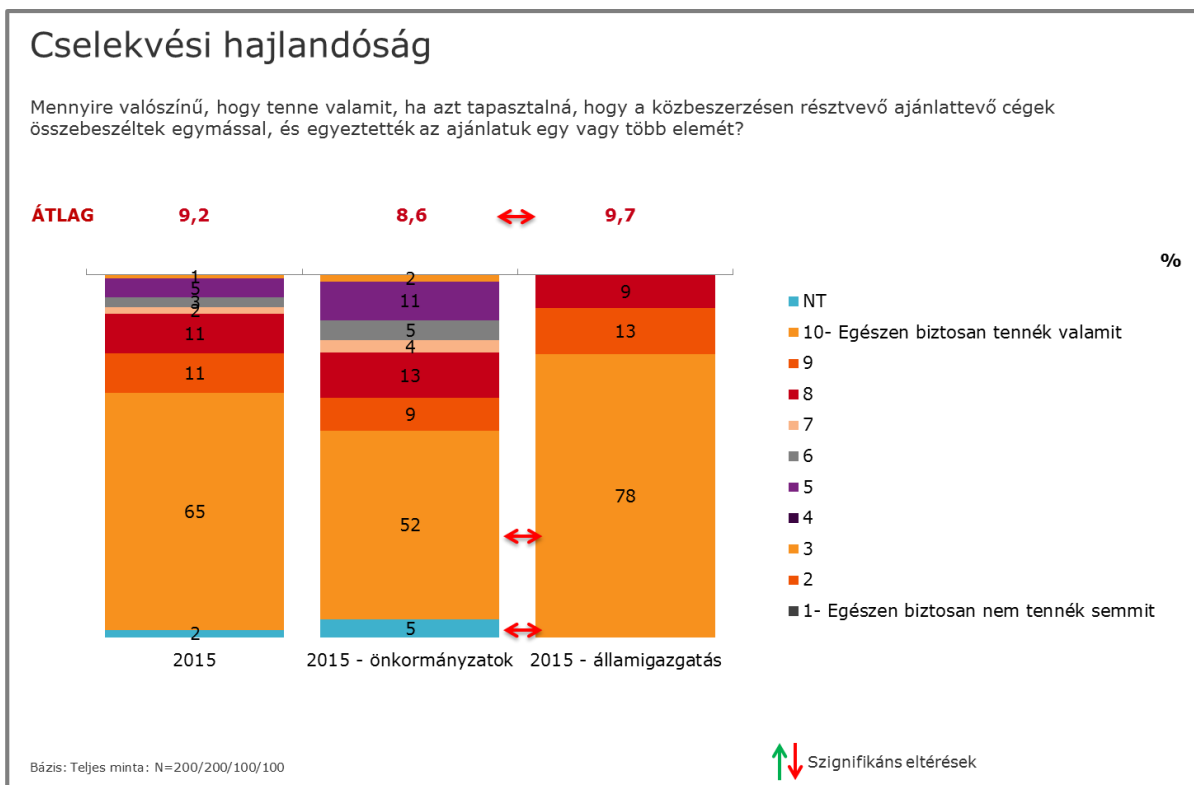
5.3 A közbeszerzésekkel foglalkozó szakemberek napi gyakorlata

A megkérdezett közhivatalnokok 55%-a foglalkozik munkája során közbeszerzésekkel, ebből 24% rendszeresen végez ilyen tevékenységet; államigazgatásban ez az arány (33%) lényegesen magasabb, mint az önkormányzatoknál (16%).

A közbeszerzésekkel foglalkozók kétharmada tudja, hogy milyen jelek utalhatnak kartellmegállapodás léteire egy közbeszerzési eljárás során, és közülük körülbelül minden második mondja azt, hogy a kartellre utaló jeleket észrevenné. Természetesen itt is érvényes, hogy „gyakorlat teszi a mestert”: akik rendszeresen foglalkoznak közbeszerzésekkel, azoknak a tudása jóval magasabb szintű azokénál, akik csak alkalmanként foglalkoznak ezzel a témával.

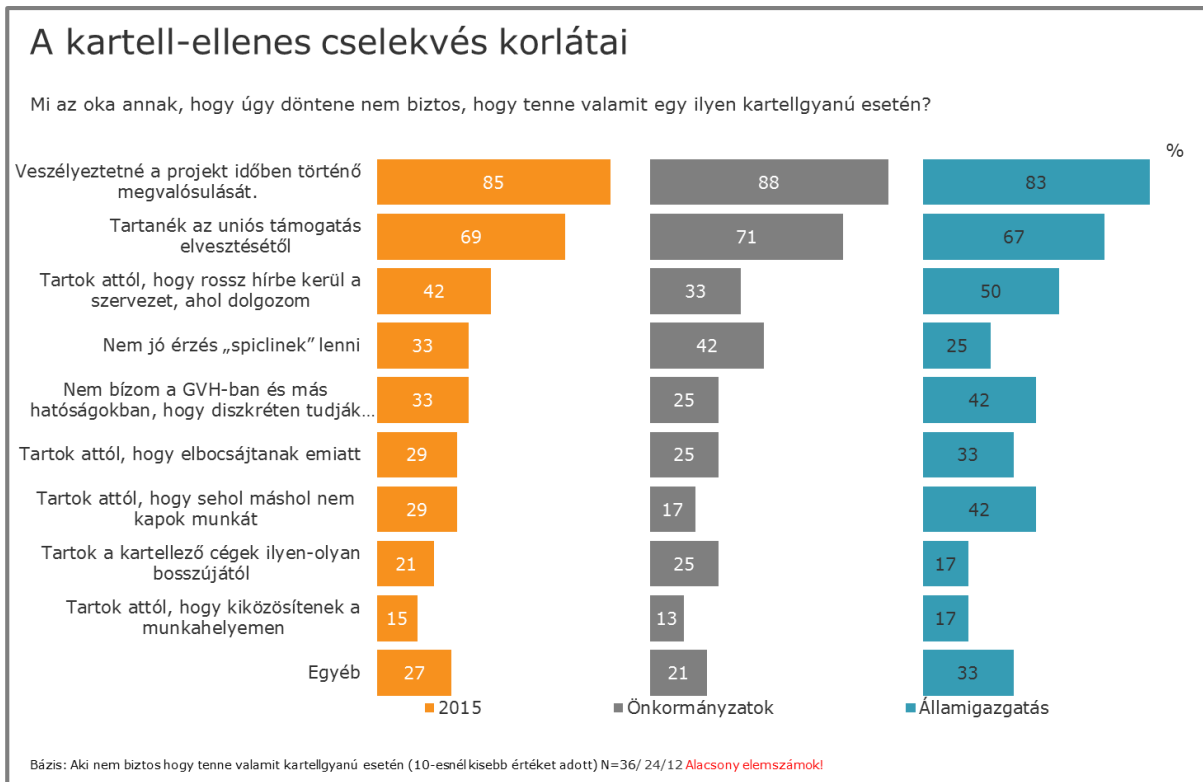

A közbeszerzésekkel foglalkozók kétharmada (65%) biztosra mondja, hogy tenne valamit, ha azt tapasztalná, hogy a közbeszerzésen részt vevő ajánlattevő cégek összebeszéltek egymással, és egyeztették az ajánlatuk egy vagy több elemét. Ebben az elszántságban jelentős a különbség a szektorok között: az önkormányzatoknál ez az arány csupán 52%, míg az államigazgatásban 78%.

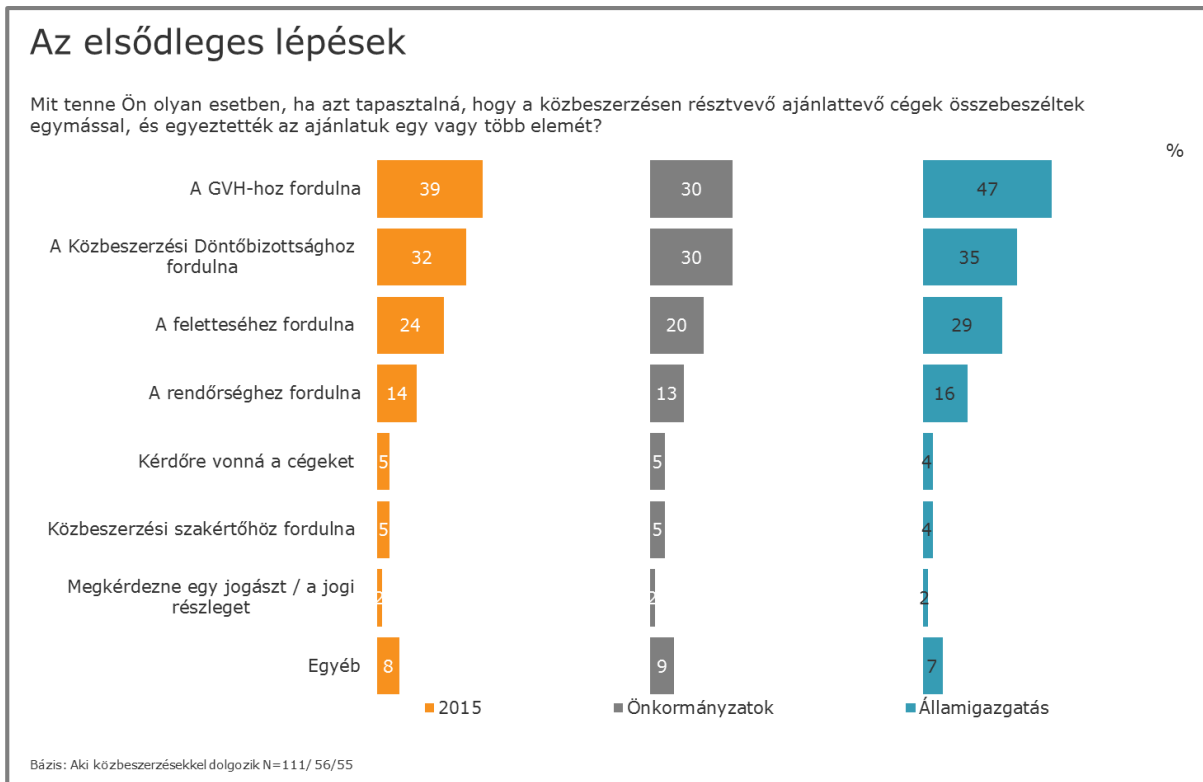

Aki valamennyire is bizonytalan abban, hogy tenne-e valamit, azt leginkább a projekt időbeni megvalósulásának kockázata korlátozza, másodsorban pedig az a félelem, hogy uniós pénzek kerülhetnek így veszélybe. Ez azt sejteti, hogy a közigazgatási szakemberek munkáját korlátozza az az általános szemlélet, hogy egy projektnek „meg kell valósulnia”, és az uniós támogatásokat is „meg kell tartani”.

Bár alacsonyak az elemszámok, néhány jellegzetesség azért kirajzolódik. Az államigazgatásban lényegesen többen vannak azok, akik a szervezetük hírnevét féltik, a GVH-ban is kevésbé bíznak, és nem utolsó sorban egzisztenciális félelmeik is vannak (hogy nem találnak máshol munkahelyet, ha itt „ügyet” csinálnak). A „spicli” megbélyegzéstől való félelem az önkormányzati szféra jellegzetessége (bár itt sem ez a legerősebb akadály), és a leplezett cégek bosszújától is jobban tartanak. Úgy tűnik, hogy a lokális közösségbe való beágyazottság (jobban) akadályozza a cselekvőképességet az önkormányzatoknál.

Kartellgyanú esetén a szakemberek elsősorban a GVH-hoz vagy a Közbeszerzési Döntőbizottsághoz fordulnának, de viszonylag sokan vannak, akik először a felettesükkel konzultálnának. A közbeszerzésekkel dolgozóknak egyharmada nemcsak egy, de több lépést is tenne, 10%-uk viszont nem jelölt meg semmilyen cselekvési módot ilyen esetben. Azok között, akik nem fordulnának a GVH-hoz, szinte teljes az információhiány az igénybe vehető segítségről: 94%-uk nem tudja, hogy a GVH Felderítő Irodája információt és tájékoztatást ad minden kartellgyanút bejelentő embernek.

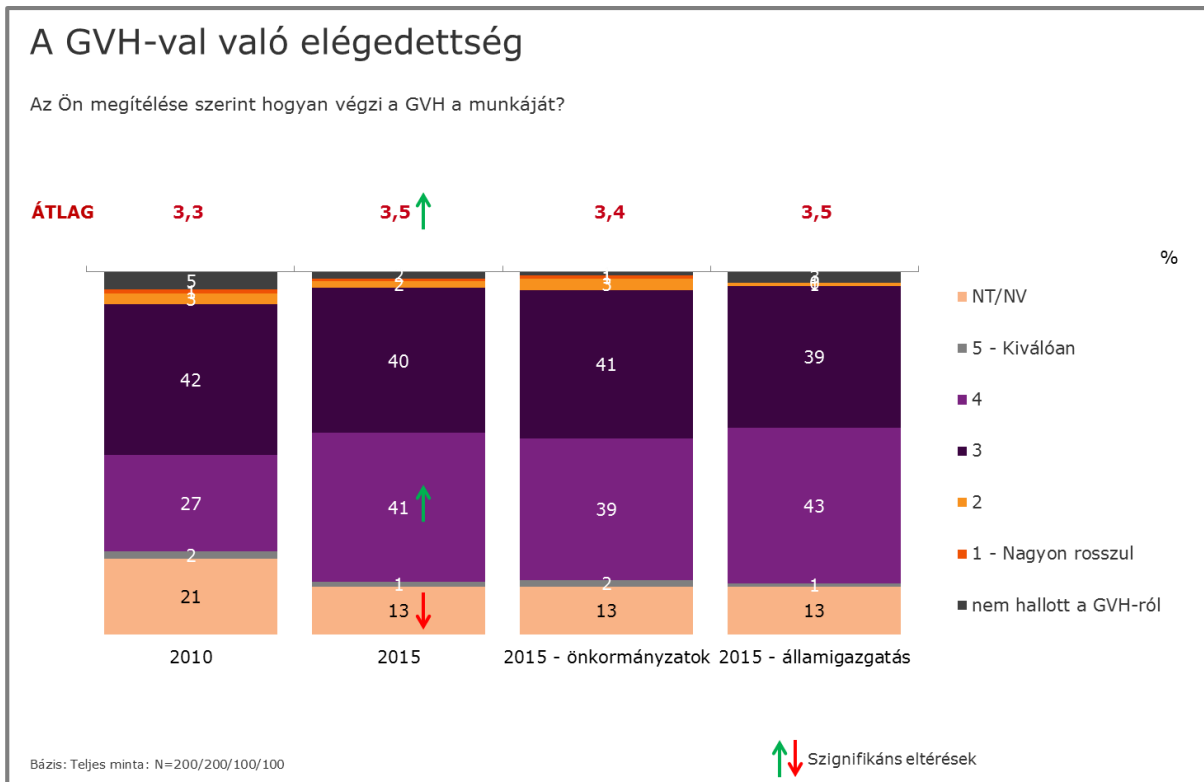

A közbeszerzésekkel dolgozókon kívül más csoportok is kapcsolatba kerülhetnek a GVH-val munkájuk során. A közigazgatási szakemberek kétharmada (67%) jogszabálytervezetekkel (is) foglalkozik, de közülük csak minden második gondolja azt, hogy ezen a területen egyeztetnie kell(ene) a GVH-val.

5.4 A GVH megítélése

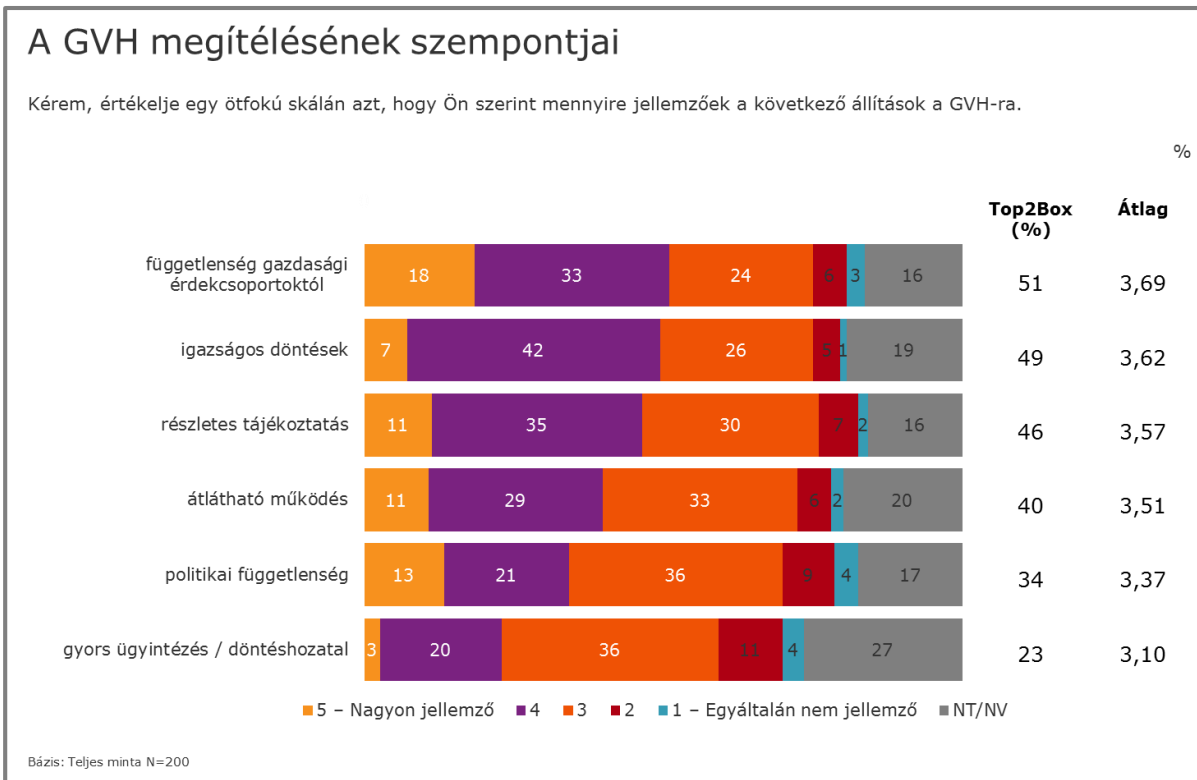
A GVH munkájának értékelésére most jóval többen adtak érdemi választ (85%), mint 2010-ben (74%), ráadásul az általános megítélés jelentősen javult. 2010-hez képest jelentősen növekedett a 4-es osztályzatot adók aránya, miközben a bizonytalanok csoportja jelentősen leszűkült. Az államigazgatásban és önkormányzatban dolgozók értékelése nagyon hasonló ebben a tekintetben.

A GVH megítélése továbbra sincs szoros összefüggésben a tájékozottsággal (Pearson korrelációs mutató $r=0,27$)

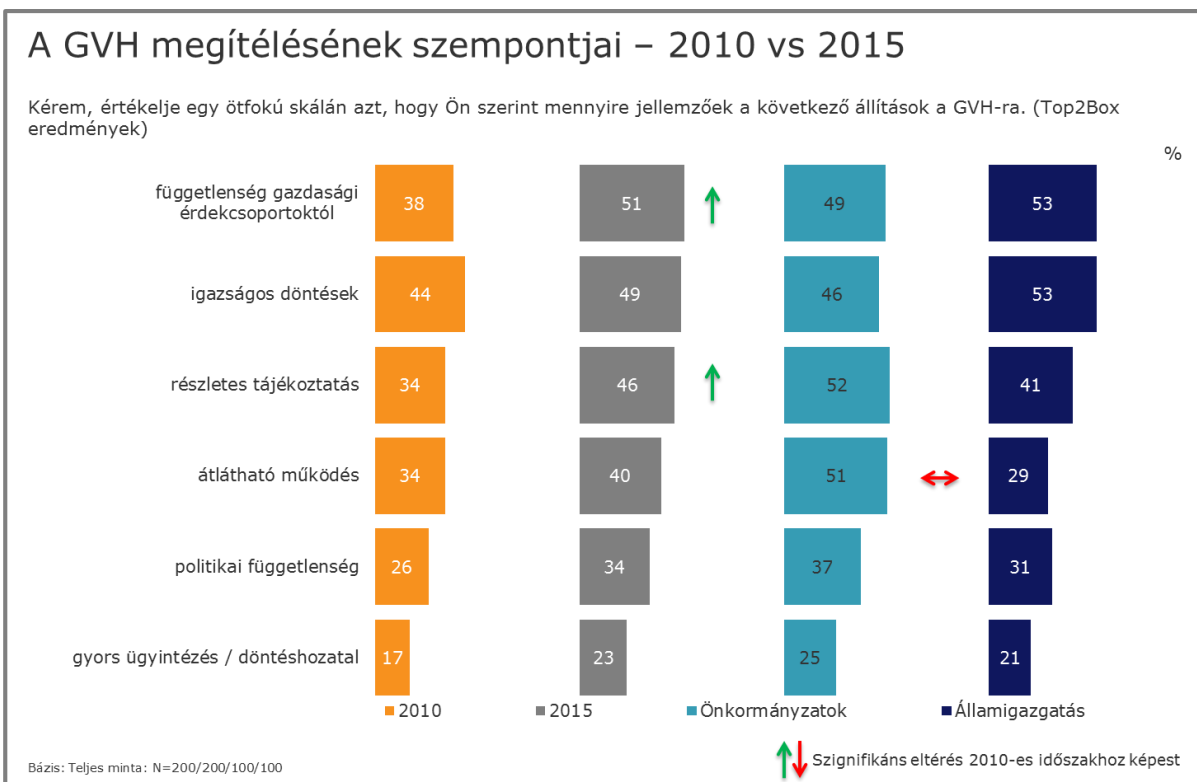

A GVH munkáját az összelégedettség mellett különböző szempontok alapján is értékelték a válaszadók. A legtöbbben érdeemben tudtak válaszolni ezekre a kérdésekre, és csak a gyorsaság megítélésében látunk az átlagnál nagyobb bizonytalanságot.

Minden szempontonál alapvetően a pozitív vélemények vannak többségben, de a TOP2Box értékek csak két esetben érik el az 50%-os határt, a többi esetben ennél alacsonyabb a kedvező vélemények aránya.

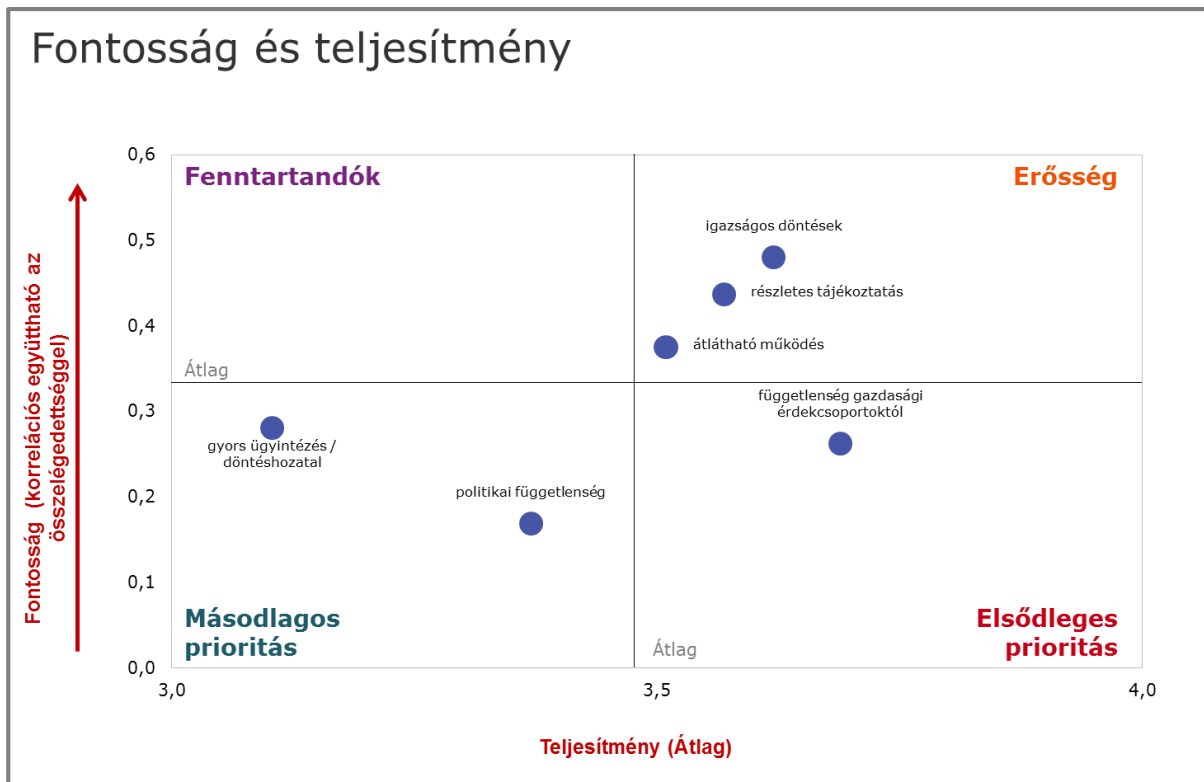

A jó hír tulajdonképpen az, hogy két szempontnál is mértünk szignifikáns növekedést: a független működésnél és a tájékoztatásnál. Az önkormányzatok csak az átláthatóságnál adtak jóval kedvezőbb értékelést, mint az államigazgatás.

Az összelégedettség szempontjából ezen tényezők fontossági sorrendje nem változott: ha az elégedettséget akarjuk növelni, akkor továbbra is az igazságosságra és a részletes tájékoztatásra kell odafigyelni.

A fontosság és teljesítmény értékelésében azt mindenképp ki kell emelni, hogy jelenleg a legfontosabb területeken (legalábbis azok között, akit mértünk), a GVH a saját átlagához képest jobban teljesít. A gyorsaságot viszont azért érdemes javítani, mert relatíve ott a leggyengébb a teljesítmény.

A kutatásban megkérdeztük a közigazgatási szakembereket a GVH érdekérvényesítő képességéről. A 2010-es eredményekhez képest úgy tűnik, hogy a GVH erősödött valamelyest annak köszönhetően, hogy a korábban viszonylagos gyengeségről nyilatkozók és a bizonytalanok egy része a megfelelő mértékű kategóriába vándorolt. Ezzel együtt a hivatal nem lendült át a ló túlsó oldalára, hiszen túl erős fellépést továbbra sem észlelt senki.

